

muusika

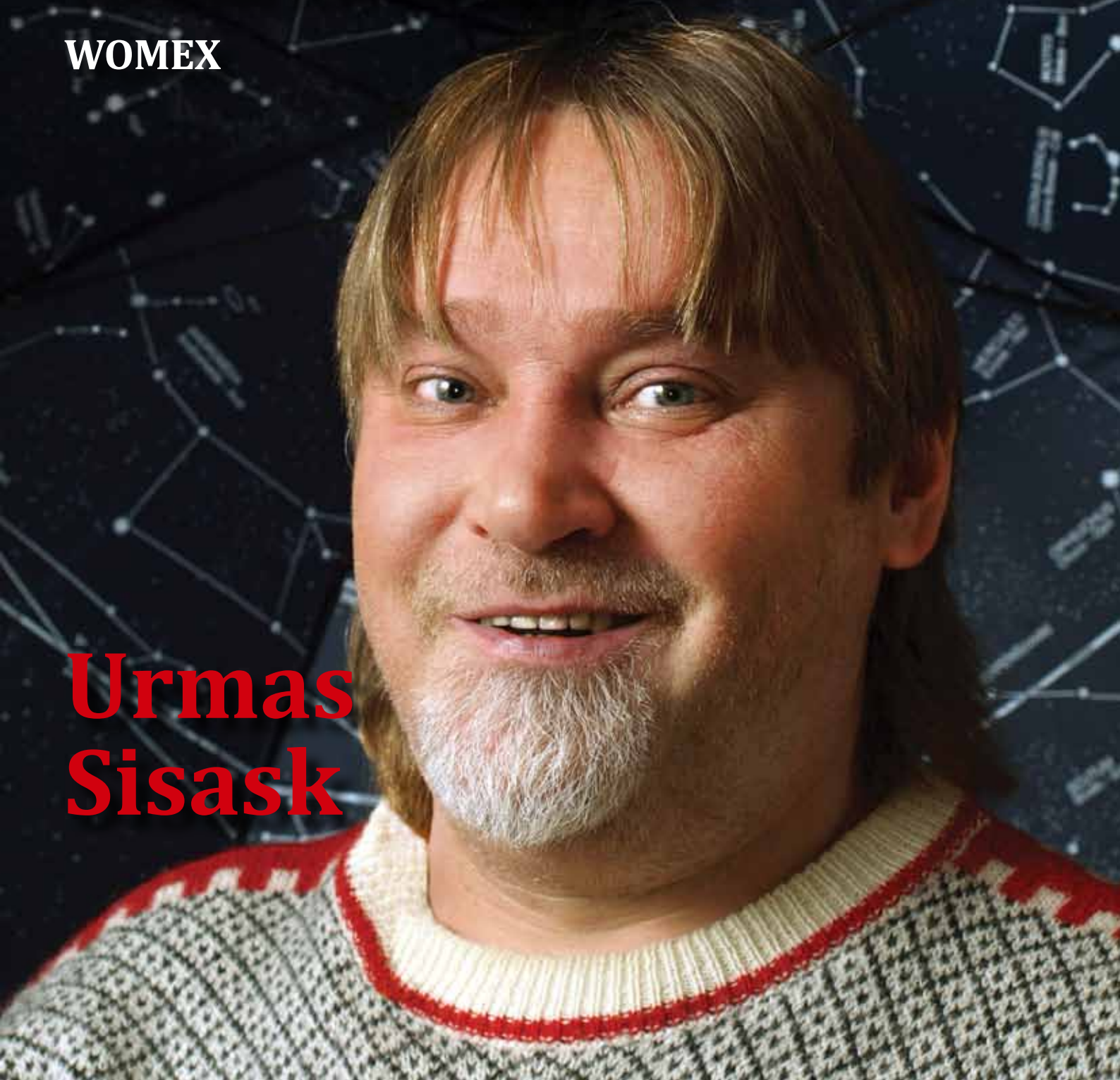
Nr 1
jaanuar
2011
hind 2,20 €
(34,42.-)

“Tallinn 2011” projektist

Uuenenud Eesti muusikauudised

WOMEX

Urmas
Sisask

Intro 1/2011

Saabunud uus aasta tõotab tulla kultuuriliselt eriti põnev ja intensiivne, sest on see ju kultuuripealinn "Tallinn 2011" aasta mitmete suurte ja seninägematute projektidega.

Uue aasta saabudes on alati ka soov uueneda, teha paremini kui eelmisel aastal. Nii soovib seda ka Muusika. Nüüdsest on ajakirjas endisest palju ulatuslikum ja täielikum rubriik Eesti-siseste muusikauudistega, kuhu tahame igal kuul kokku koguda kõik tähtsama Eesti muusikaelus. Uudised saavad kindlasti olla veel sisukamad kui teie, kallid lugejad, leiate vahel hetke ja annate olulisest sündmusest märku toimetaja Kristina Kõrveri e-mailile kristina@ema.edu.ee.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Roosikrantsi 11, II korrus, tuba 256, Tallinn 10119
Toimetuse telefon **6 416 016**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679

Otsekorraldus **1,47** eurot (**23** krooni) number
Aastatellimus **19,49** eurot (**305** krooni)
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 15,98 eurot (250 krooni). Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6 416 016, 55 56 18 94

Urmas Sisask
FOTO ANDE KAALEP

muusika

KAVA

SOOLO

2 Kristel Kossar. Kosmose suursaadik, tähtede heli kandja. Intervjuu Urmas Sisaskiga

BAGATELLID

9 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Uudiseid maailmast

IIDOL

12 Pärtel-Peeter Pere. Täpsus on kuningate viisakus. Kitarrikuningas Jeff Beck

AKTSENT

14 Kristel Kossar. Kel kõrvad, kuulaku Tallinna. Ruumi- ja heliprojektid kultuuripealinnas "Tallinn 2011"

16 Aimar Ventsel. Maailmamuusika eliit kogunes taas WOMEXile

LIBER

18 Ivo Heinloo. Jazzi piinatud geenius. Robin Kelley raamatust "Thelonious Monk: The Life and Times of an American original"

AKTSENT

20 Heli Reimann. Rüttimeusikast Elleri koolis

LIBER

22 Ia Rimmel. Helju Taugi mõttemaailm. Raamatust "Muusikast võlutud"

IMPRESSIOONID

23 Joosep Sang. "Jõulujazzi" kõige "jazzim" kontsert

24 Aimar Ventsel, Ia Rimmel. Eesti esimene trummifestival

26 Virve Normet. Kui te armastate Brahmsi... ELLI Brahmsi kontserdist Estonia kontserdisaalis

27 Malle Maltis. Siluetid ja labürindid Tallinna Metodisti kirikus

29 Nele-Eva Steinfeld. "Con brio" toob lavale tulevikumuusikuid

BAGATELLID

31 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik jaanuarikuu muusikasündmusi

PILL

40 Taavi-Mats Utt. Plokkflööt

SOOLO

Kosmose suursaadik, tähtede heli kandja

KRISTEL KOSSAR
ajakirjanik

Urmas Sisask (50) on planeedi Maa esimene astromuusik. Eesti Muusika Infokeskuse andmebaasist võib Sisaski kohta lugeda, et ta loominguline väljund ulatub vaimulikust muusikast rahvapäraste laulude ja isegi räpini ning sisaldab kooriteoseid, klaverimuusikat, kammermuusikat ja orkestriteoseid. Huvi astronoomia vastu on sama vana kui tema tegevus heliloojana. Esimesed tähistaevateemalised teosed klaverile sündisid juba helilooja lapsepõlves taevast uurides ja klaveril improviseerides (tsükkel “Cassiopeia” lastele). Sellest ajast alates on astronoomia olnud Sisaski muusika põhiline allikas. Ent peale täheteaduse on Sisaski loomingut mõjutanud ka huvi šamanistlike kultuuride ja eesti runolaulu vastu. Samuti peegeldub tema teostes euroopa vaimuliku muusika traditsioon alates gregooriuse laulust ja rangest kontrapunktist ning lõpetades luterliku koraaliharmoniaga. Nii ütleb teatmeteos.

Sellest kõigest jäi aga väheks ja nii astusingi möödunud aasta lõpupäeval ühel talveõhtul Sisaski Kadrioru-kodu uksest sisse, et veidike juttu puhuda. Mõtterännul köögilaua taga pakkus seltsi ja teed helilooja elukaaslane Merje Ottmaa, klaveril ootas lõpetamist helilooja uudisteos, kooriooper “Labürint”, teemaks Eestimaa pühakud.

Minu jaoks on Sisask ja Jänedal alati olnud täiesti lahutamatu koosus. Kohtume nüüd aga hoopis Tallinnas Kadriorus.

Alustame vast sellest, kuidas ma üldse Jänedale sattusin. Mind viis elu sinna pärast Tallinna Riikliku Konservatooriumi lõpetamist. Tegelikult oli mul küll Tallinnaski töökoht valmis – Puhkeparkide Direktsioonis ja Lenini-nimelises Nõmme Pioneeride Majas, kuhu ma laste muusikateatri rajasin. Aga jah, 1985 oli veel suunamiste aeg – oli valida, kas õpetajakoht Kunda Lastemuusikakoolis või Jänedal kultuurimaja kunstiline juht. Mõlemas kohas pakuti ka korterit. Mõtlesin siis, et Jänedal on Tallinnale lähemal, ja nii sinna läksingi.

FOTO ANDE KAALEP

Perepilt Viti rannaäärses metsavahitalus: Urmas paremal, väike Siiri tema taga, Siiri ees ema Mai Oja, ema kõrval öde Lea Viikmaa, tema ees väike vend Karl Sisask.

Missugune pilt seal avanes?

Noh, nagu nõukaajal ikka – sovhoostehnikum, lüpsjad ja karjatalitajad. Seal tehti heina, õpetati agronooime ja haljastajaid, kasvatati sigu ja seemendati lehma. Ka minul oli ühel varahommikul võimalus seemendada 25 lehma, kuna lehmaseemendaja laulis minu kooris.

Võtsin mõned klaveriõpilased, rajasin Jäneda kammerkoori – mina, kes ma ise olen koorijuhtimist vaid nelikümmend viis minutit õppinud! Hakkasime Jänedal koorimuusikaga tegelema, osalesime koorikonkurssidel, mina dirigendina koori ees. Seal õnnestus rajada ka muid muusikakollektiive, näiteks 1986. aastal Jäneda vanamuusikaansambel.

Kõlab täiesti uskumatult.

(Põnevil, säravate silmadega.) Jah, täitsa olemas oli niisugune asi! Neliteist aastat käisin ka Vigalas Kooriühingu seminarlaagris koorimuusika-alaseid oskusi saamas. Kui on aga olemas oma koor, dirigeerimisoskus ja teadmine, kuidas näeb välja koori kõõgipool, oskan kirjutada ka sellist koorimuusikat, mida palju ette kantakse, nii Eestis kui ka välismaal.

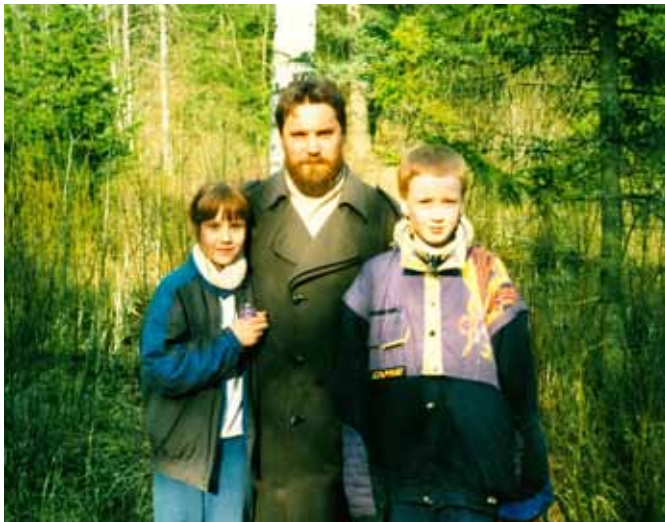
Mis sind inimehääle juures võlub?

Inimehääle on minu jaoks kõige täiuslikum muusikainstrument! Selles on olemas hing, süda, armastus ja tahtmine, samuti suhtlemine, emotsioonid. Oluline on ka see, missugused on häälekõrgused, kuidas koori hääli juhtida, missugune peaks olema üks väärtuslik lugu. Mõni aeg tagasi käisin Saksamaal dotsendina koorimuusika-alast meistrkursust andmas ja seal õpetasin, et nii inimese kui ka inimehäälega peab oskama suhelda. Kõik need oreolid ja klaverid ja muud muusikainstrumentid on vahvad küll, aga inimehääle on kõige täiuslikum. Siis tekstivalik – kuidas suhestub selles koor kui inimehääle instrument, millega töötame – kõike seda õpetas mulle Jäneda.

Jänedal on ka väga ilus loodus, järved – ma olen ju kirglik kalamees! Kõige suurem kala, mis ma veest olen välja tõmmanud, oli kahe ja poole kilone haug. Lisaks hakkasime Georgi Särekannoga seal teatrit tegema, rajasime muusikaliteatri!

Seda ka veel?

(Naeratab, säravate silmadega): Ja-jaa, seda ka veel! Alguses René Eespere lauludest, olime sellised kergelt riigivastased.

Poeg Aare ja tütar Tiiuga 1996. aastal.

Neeme Järviiga laulupeol.

Olid siis mässaja?

Mitte eriti. Mind on alati huvitanud astronoomia ja nõukogude võim ei leidnud selles midagi riigivastast. Mul oli Jänedalgi astronoomiaring, igasuguseid asju, mida tehnikumiõpilastega tegime. Muidugi, ega see Jäned aeg nüüd nii kerge ka olnud; mäletan, kuidas koolidirektor mu "Kuupaistesonaadi" esituse peale käratas: "Mida sa siin klimberdad! Põllule tuleb minna!!" (*Naerame mõlemad südamest.*)

Et marss, tootvale tööle?

Eks ma ühe korra ikka käisin põllul ka ära, tegin heina ja rääkisin natuke füüsikast ja astronoomiast, nii et see huvi täheteaduse vastu hakkas kasvama – kuid Jäned aeg oli tõesti külakolgas! Aga need viisteist aastat, mis ma seal koori juhatasin, laulupidudel käisin jne, toitsid mind koguni sel määral, et 1994 sai rajatud maailmas ainulaadne Jäned muusikaobservatoorium. Olen selles tornis andnud 1449 kontserti; palju on olnud kooliõpilasi, külalisi kõikidelt mandritelt peale Antarktika. See on jäänud ainsaks kohaks maailmas, kus muusikaarmastuse kaudu astronoomiat kui teadust populariseeritakse.

Planetaariumi tegemisest võiks omaette loo kirjutada – kuidas

Sisak käepäraste vahenditega Kuuse Vellolt laenatud redelil tähistaevast rajas.

(*Lõbustatult*): See oli, jah, üks kiiksuga värk. Kunagisel Stockholmi-reisil leidsin pilapoest helenduvaid tähti ja mõtlesin, et nendega võiks ka mingit nalja teha; seda enam, et tähistaevast tundsin ma lapsest saadik nagu oma viit sõrme. Otsustasingi neid vastavalt Londonist toodud taevakataloogile seintele ja lakke kleepida. Ostsin 24 purki *long-drink*'i, neist tegin põhjad, määrasin koordinaadid täpselt ära, Põhjanel keskele, hakkasin redelil seistes tähti laiali laotama ja kahe nädalaga, 16. maiks 1996 oli planetaarium valmis! See olevat olnud Järvamaa kõige uhkem kultuuri- ja turismiobjekt, ligikaudu kolmkümmend viis tuhat inimest on seal külas käinud.

Aga vanamuusikaansambel läks laiali, kool kadus ära, koor nõndasamuti, kuigi mõned lauljad on veel Lehtse kammerkooris alles.

Kas Jäned aeg ongi sind kõige enam mõjutanud?

Just nimelt! Pidin seal hakkama ju eimillestki midagi tegema. Praegu on küll masuaeg, turiste käib vähe, aga seal on spaad, suusarajad, järved jne.

Ma olen ju looduslaps! Igasugused vaimud ja šamaanlikud rituaalid, mida seal tehakse, on jäänud püsima.

Aga kus su süda on?

(*Kavala ilmega*): Hetkel minu poolt vaadatuna vasakul pool roiete all. (*Muigame mõlemad. Sisask peab väikese pausi.*)

Ennekõike on mu süda Eestis. Olen Raplas sündinud. Aga praegu on mu südames Tuhala ja Nabala, olen selle paigaga esivanemate kaudu seotud. Jänedal on tähetorni-süda, mis on küll praegu väheke varjusurmas, Tallinnas on palju tegemisi.

Kuidas linn looduslapsel üldse mõjub?

See on hea küsimus! Ma olen ikka looduslaps. (*Heidab pilgu aknast välja.*) Siin Kadriorus on ilusat loodust, meri on lähedal... samas pole see astronoomiliselt jällegi kõige parem kant. Jänedal olen saanud ikka teleskoobiga tähti vaadata, seal on kindlasti osa mu hingest. Aga see Kadrioru kant ei rusu mind. Siin on kodu. (*Vaatab enda vastas istuvale elukaaslasele pikalt otsa.*)

Oma jõu ma saan maast, vaimu taevast. See ongi šamaanlik lähenemine, ma olen kolm aastat šamaanikursustel käinud. See on ühtehoidmine loodusega. Maalt saad sa eluenergia, reaalsus annab olemise energia, tähistaevas annab õpetuse ja vaimuse energia. Kui kõik need kanalid on lahti, saan nende energiatega kaudu muusikat luua. Mul on looduses oma pühapaigad, oma puu, mida preestriks pean. Minu kirik pole mitte mingi hoone, vaid elav loodus, minu altariks Luige tähtkuju, eesti keeli taevarist, mille keskel valguse neeldumise tühimik ehk Linnutee värv. Sealtkaudu saavad meie hinged tulla ja minna – suhtlen hingedega ja näen aurasid, pidevalt on kontakt. Sealtkaudu ammutangi oma energiat, suhtlemine looduse olenditega on väga tähtis!

Olen vahel oma puu juures tasa, et kuulata, kuidas see hingab, see on elus! Aga mida praegu tehakse? Mets müüakse välismaale, tehakse rahaks.

Enamik inimesi küll sellesse vaimolendite ja loodusega suhtlemisse eriti ei usu.

Mind õpetas loodusega suhestuma mu vanaema Ellen Orav, kes on üheksakümne kahe aastane ning isegi selles kõrges vanuses

maalib veel pilte. Tema räägib loomade ja taimedega, teeb näiteks kaselehele pai. Temalt olengi õppinud loodust armastama.

Agaga ka kasuisa, kes oli Väana-Jõesuu kandis Viti metsavaht, õpetas mind juba lapsena loodust hoidma. Kuidas seda öeldaksegi – et õige mees istutab elus ikka ühe puu, mina istutasin aga juba kuuteistkümnendaastasena kaks hektarit metsa ja see on nüüd juba rohkem kui neljameetriseks kasvanud!

Kes ja mis on olnud sinu suurimad mõjutajad?

Tähistaevas on kindlasti kes, sest tähed on olendid ja on mind kõige rohkem mõjutanud. Üks öö, millest sai mu elus murdepunkt, leidis aset 1975 Viti rannas, kus toona elasime. Oli sume augustiöö koos perseiidide langemisega ja vastu õhtut tõi kasuisa mulle mu esimese suure klaveri, Beckeri tiibklaveri. Kuna see tuppa ei mahtunud, jäeti klaver ööseks õue. Istusin siis õues, vaatasin langevaid tähti. Teatavasti võib langevat tähte nähes midagi soovida, mõningatel augustiöödel on aga võimalik esitada vaat et 120 soovi... Et mida mina soovisin? Esialgu mitte midagi. Istusin klaveri taha, muudkui mängisin ja mängisin – kiras taevalaotus ja langevad tähed, kohisev männimets ja meri, kuni jõudsin Kassiopieiani ja äkitselt tundsin, kuidas tähed on mu ära valinud. Siis jõudsingi teadmiseni, et pean hakkama tähtedest muusikat tegema.

Kasuisa aga, kelle prioriteediks oli haridus, oli kindlal seisukohal: kahte korraga, astronoomiat ja muusikat valida ei saa! Saatis mind novembris Muusikakeskkooli, et kuule, pois, lõpeta nüüd naljad, vali, kas jätkad muusikaõpinguid Muusikakeskkoolis või kui tahad füüsikuks saada, viime su Tartusse kooli. Mina aga ei tahtnud kummastki loobuda! Nii jäi ta kord mind kooli saates metsatuka lähedal seisma, et mind bussile saata, ja näitas kaht teed – üks tuli bussipeatusesse jõudmiseks valida. Mina vastu: “Kallis papi, mina valin mõlemad!” ja läksin otse kahe tee vahelt läbi metsa. Komistasin pimedas vastu kivi ennast marraskile, kukkusin näoli porri, aga ühel hetkel ma tähtede järgi marsruuti hoides bussipeatusesse ikka jõudsin. Viskasin kiviga vastu bussipeatuse silti, seal tuli heli – ja olin kindel, et näe, saab küll ühendada tähed ja muusika! Niimoodi ma siis otsustasingi.

Optikahuvi oli mul loomulikult ka. Tähtsin ise teleskoopi ehitada, aga et vajalikku klaasi kusagilt võtta polnud, läksin prillipoodi klaase küsima – et palun mulle erinevaid pluss-prilliklaase igaüht kümme tükki. Müüja vaatas nagu imeasja, selgitasin siis, et tahan tähti uurida. Läksin siis tagasi oma õpetaja Peep Kalvi juurde Tallinna Tähetorni ja palusin tal retsepti kirjutada – et noor Urmas Sisask vajab prilliklaase teleskoobi ehitamiseks. Sain klaasid kätte ja tegingi fotoaparaadi Smena objektiiv ja prilliklaaside abil teleskoobi valmis.

Olete õe Siiriga mõlemad muusikud, on see seotud koduse kasvatusesega?

Meil on küll erinevad isad, aga ema mängis hästi pilli ja oli suurepärase kunstianedega. Siiril on lisaks veel näitlejaannet, aga ka tema on selline looduslaps... eks see üks keeruline labürint ole, mida raske lahti seletada. Kodune kasvatus oli nii nagu ta oli, eks ta minu kõrvalt ikka muusikaga tegelemist nägi.

Kui oma tee peale tagasi mõtled, on see siis olnud nagu toorkord metsas – kive ja konarusi täis, aga eesmärgini oled alati jõudnud?

Eesmärk on ikka läbi raskuste tähtede ja muusika poole. Kergelt

Teleskoobiga.

FOTOD ERAKOGUST

ei saavuta inimene ega olend mitte midagi. Puudki kasvavad kõrvuti, lükkavad oma oksad laiali – maapealses elus toimub paratamatult võitlus. Universumis seda pole, seal on kõik omavahel ühendatud ja seadustega ära määratud – tähtsam neist muidugi gravitatsiooniseadus, aga galaktikad liiguvad kõik vastavalt seaduspärasustele, tähed ümber Päikese, ja on õnnelikud. On üks tervik, pole olemas head ega halba, on vaid üks, kosmoloogiline armastus.

Armastus on kõige olulisem?

See on kõige alus! Ainult planeedil Maa on seda vähe, inimesed on kurjad – neid huvitab raha. Universumil pole raha tarvis.

Kas sulle läheb korda see, mis ühiskonnas toimub?

Olen praeguse olukorraga leppinud. Ainuke asi, mis mind murelikuks teeb, on inimeste kõrgendatud huvi astroloogia vastu, elu ja tulevikku püütakse horoskoobi abil paika panna. Aga astroloogia pole teadus! Astronoomia on teadus ja tahtsingi koostada kooliõpilastele kursust, mis seda tutvustaks ja populariseeriks. Anda tasuta kontserte ja loenguid, aga raha selleks jäi leidmata, sest komisjonide meelest ei ole see vajalik. See tegi veidike tuska küll.

Üksidset Austraalia põlisrahvaste pilli didgeridoo'd mängimas.

Üks Sisaski kohtumine kooliõpilastega kujutab endast muljet-avaldavat etendust. Otsa koolis, kus publikuks noormuusikud, kuulab ta kõigepealt, kuidas õpilastest pianistid ja koorilauljad tema muusikat esitavad. Siis astub ta ise püünele, alustades Suure Paugu imiteerimisest – küünarnukkidega klaveril. Siililegi on selge, et Sisaskis on peidus suurepärase show-meese – tema jutustatud ja mängitud lood taevataadist, Linnutee märkidest ja tähistaeva olemusest vääriskid kooliaulast laiemat kõlapinda. Jalutuskäik Andromeeda udukogus on aga võimas, sügav ja sisendusjõuline. Ja väga vali.

Mida sa oma muusikas otsid?

Energiat. See on kõige tähtsam. Aga kosmos on energiat täis! Hea muusika peab põhinema kindlal meloodial, puhtal ja heakõlalisel harmoonial, seal peab olema bass ja kordusstruktuurid. Mul on selline komme, et kipun ennast tsiteerima, olen iseenda plagiaat. Mul on teooria healoomulisest kasvajast – on olemas teemad, energiaspasmid, mis hakkavad siiretena laiali paiskuma uuteks järgmisteks teosteks, mis tekitavad taas uusi teemasid. Sealt saangi energia, energia kontsentraat on nendes 127 oopuses, mida olen kirja panna jõudnud. Seal on valitud teemasid, mida tahan

uuesti kasutada. Mõned teemad on tekkinud reisirõõm, aga ka haldjad on neid mulle kõrva karjunud. (*Vaimustunult, suure sise-mise palanguga*): on üks geniaalne teema, mis metshaldjate kaudu minuni jõudis – harmoonia, isegi viis ja hääled, ka sõnad tulid seal! Uskumatu! Kõrvad olid järgmisel päeval lausa lukus. Päevapealt sai üles kirjutatud, rockmuusikaliks “Viimane mägi”, “Kalevipojast kuningaks”. Viimasel ajal olen üldse hakanud rockiga tegelema, ja siis see nõiakaevu loits – see on ju Ridamuse (astronoomiahuviliste ühendus) hümn! Seda ma olen kasutanud veel mitmel pool, aga seal tulevadki jälle uued teemad. Nii põnev! Moodsad kõlad, atonaalsus pole minu rida.

Oled kogu aeg huvi ja põnevust täis, kuidas sa seda säilitad?

Kui ma väsinud olen, ei viitsi ma midagi kirjutada, pliiatsid jäävad klaverile. Kõige tähtsam on energia ja tahtmine, need käivad käsikäes. Võin mõne asja päevapealt valmis kirjutada, siis jälle nädal aega mitte midagi.

Mulle meenub mingi lugu, kuidas sa kord olevat teema koguni viinapudeli sildile kirja pannud...

(*Lõbustatult*): Oot, missugune? Õigus küll, RAMi meestele kirju-

Inspiratsioonihetkel.
FOTOD ANDE KAALEP

tasin joomalaulud, miskit muud paberit polnud. (*“Nõnn-nõnn-nõnn-nõnn-nõnn-nõnn-nõnn-nõnn-nõnn-tššt-mina-ja-topsike-kull-kull-kull-kull-kull-kull,”* demonstreerib Sisask.) Vetsupaberile panin ka ühe teema kirja, kui Haanjasse sõitsime, autos polnud muud võtta. Tuleb kontakt, kohe kirja! Puupaku sisse olen kirjutanud, aga muidu ikka klaveri taga.

(*Merjele*): Kuidas see Tuhala nõiakaevu lugu oligi? Merje Ottmaa: Mina nägin unes ja hommikul ütlesin, et tee kaitseks lugu. Tegingi! Õhtuks oli lugu valmis. Vahel ei saa magadagi, tuleb kontakt – ülevalt poolt tuuakse minuni viis ja harmoonia, jälle tõusen, panen kirja. Ma ei pea end loojaks, pigem ikka vahendajaks.

Kuidas sünnivad su laulude tekstid?

Varasemalt oli mul hea suhe Juhan Viidinguga, tema tekste kasutasin päris palju, samuti Hando Runnelit, Juhan Liivi, Anna Haavat, Marie Underit. Tekstis peab olema rütm. Aga kui vahepeal tekkis vabaluule, hakkasin rohkem kasutama piiblitekste, katoliku vaimulikke tekste. Anne Kahro õpetas mind ise laulutekste kirjutama, olen paljudele tema tekstidele kirjutanud.

Helikeelest kõneldes on mind mõjutanud Veneetsia koolkond, Bachist rääkimata. Mozart eriti mitte, aga iseäranis vanamuusika, gregoriaani koraal.

(*Elukaaslase poole pöördudes*): Tekstide juurde tagasi tulles pean mainima, et ka Merjega on meil väga hea koostöö! Ta võtab kõik aktuaalsemad asjad ja koos sünnib päris palju huvitavat, näiteks ühe ööga sündis regilaul. (*Merje otsib teksti kiirelt välja*). Siin on nõiakaevu loits ka sees, seda kavatsen esitada aasta muusiku tiitli puhul.

Sisask alustab regilaulu:

*Välismaale puudus tuusik / see-eest sai must aasta muusik
Räpinas vale õpp / pankades on päring: lõpp
varsti on meil valimised / välismaale kolimised
kõigil tühi rahakott / kodudes käib ringi rott
rahvas pole riigi ori / riik on hoopis rahva ori
ÜRO kes Eestist hoolib / meie erinevust soosib.
Põlisrahval on missioon / esivanemate joon*

*Tähtedel on oma seadus / astronoomia on ka teadus
Rõõmu teeb me Eesti loodus / mis on armastusest loodud
Nõiakaev keeb Tuhalas / loodusväed ka Nabalal
2011 aasta tuuris / Tallinn pealinn on kultuuris
Mängus pea ja jalad-käed / naba paigalt naerdes näeb.*

Sind nimetati aasta muusikuks, kas sellised tunnustused sinu elus ka mingit rolli mängivad?

Ei mängi nad mingit rolli. Eks ma unes olen ikka näinud, et saan universumi muusikalise harmoonia kontsessiooni leiutamise eest Nobeli preemia, aga ärgates olen sunnitud nentima, et viis krooni jääb suitsupaki rahast puudu. Raha jagabki inimesed headeks ja kurjadeks, lahutab nad armastusest. Rahakott määrab.

Kui palju saab ühiskonnas üldse oma häälega ära teha?

Mina olen sellest väga palju, eriti kooliõpilastele rääkinud, et raha ei tohiks prioriteediks seada. Raha tuleb ise sinu juurde, aga mitte siis, kui silmade ees euromärgid virvendavad.

Mina olen sellest juhitud ja pole kunagi ilma jäänud.

Kuidas sul tekkis huvi runo vastu?

Ühelt poolt on tegemist šamanistliku kogemuse ja looduse rütmide tunnetamisega, teisalt olen palju Mikk Sarvega rahvalaulu teemal koostööd teinud. Runos on ürgset olemist, universumi kosmoloogiat. Planeetide helid, nende rütmid, lisaks meie esivanemate pärand, olemise kultuur.

Mil määral on su looming nende aastate jooksul muutunud?

Vastus on lihtne – ma pole muutunud ega kavatsengi ennast muuta. Mõned on küll öelnud, et tee midagi uut, aga mu helikeel on muutumatu. Ma jään iseendaks. Võiksin küll Sibeliuse kombel panna pliiaatsi lauale ja lõpetada, aga ei! Las koerad hauguvad, karravan liigub ikka edasi.

(*Vahepeal on Merje fotoalbumid välja otsinud. Suur ports Sisaskit: seakõrvadega poseerimas, vannis šamaanitrummi tagumas või kängurut fotosilmale püüdmas. Klaveriga ka, kuidas teisiti.*)

Käid sa oma teoste ettekannetel?

Ikka. Kõige kaugem paik, kus mu loomingut ette kantud, on Austraalia.

Oli see inspireeriv reis?

Muidugi! Ennekõike sellepärast, et sain lõunataeva muusikat üles kirjutada.

Millest sa unistad?

Tahan oma elutöö lõpuni teha ja kogu taevaalaotuse muusikaga katta. Tol 1975. aasta ööl ütlesid mulle kõik tähed: kirjuta ka mulle midagi! Tähistäeva kaheksakümne kaheksast tähtkujust on mul muusikaga kaetud kõigest nelikümmend neli – suur osa elutööst seisab niisiis veel ees. Ekvatoriaaltaevas ja veel kakskümmend kaks tähtkuju, siis võin minna tagasi olendite juurde, kes mind siia maailma tõid, et oma tegevust jätkata.

Ütle nüüd lõpetuseks ise, kuidas iseloomustada helilooja Urmas Sisaskit?

(*Naerdes*) Vastan oma nooriku Merje sõnadega: naljatilk planeedil Maa. Olen Sisask, Lõuna-Eesti murdes hüütakse nii ööbikut. Süüdimatu ja vahetu, kes käib looduse ja tähtede rada.

NELE-EVA STEINFELD

pianist

Grammy nominentide seas Arvo Pärt, Eesti Riiklik Sümfooniaorkester ja Eesti Filharmoonia Kammerkoor

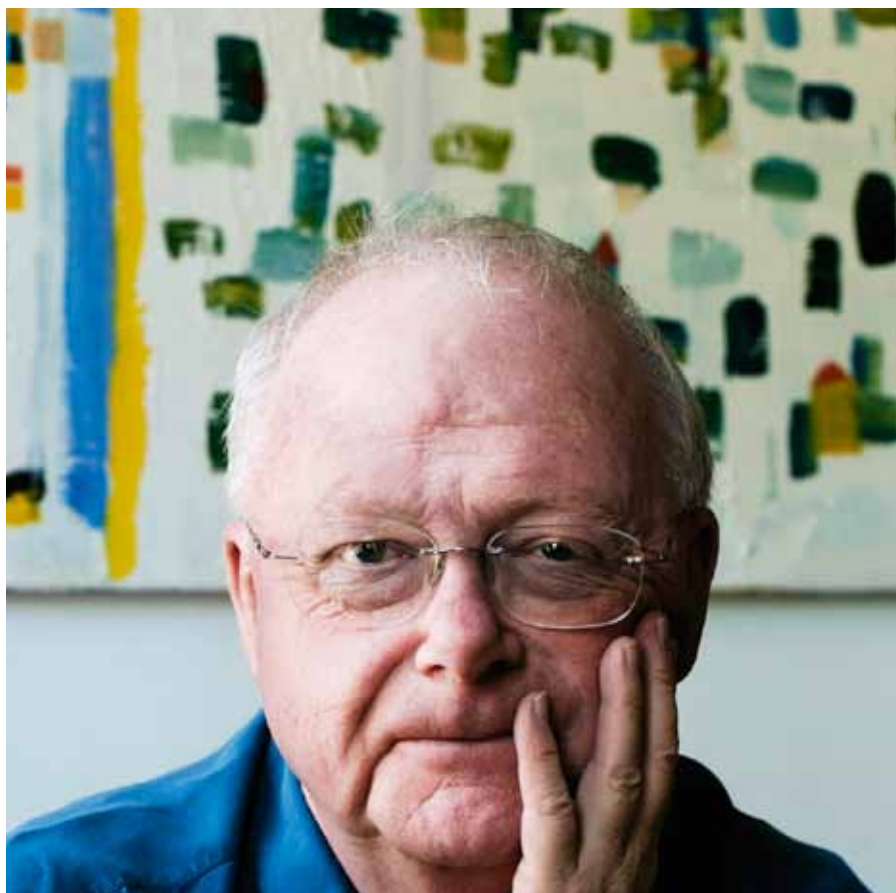
2011. aasta Grammy nominentide hulgas kohtab meeldivalt palju eesti muusikat ja muusikuid. Parima klassikalise nüüdisteose kategoorias kandideerib Arvo Pärdi Sümfoonia nr 4 "Los Angeles" (2008). Teos valmis Los Angelese Filharmoonikute tellimusel ja kõlas Esa-Pekka Saloneni dirigeerimisel esiettekandes 10. jaanuaril 2009. aastal. ECMi Grammysle kandideerival salvestusel mängivad teost samad esitajad. Plaat sisaldab veel katkendit Pärdi "Kanon Pokajänenist", mida esitab Eesti Filharmoonia Kammerkoor Tõnu Kaljuste juhatusel.

Ka parima kooriesituse kategoorias on viie nominendi seas eestlastega seotud plaadid. Üks neist on Eesti Filharmoonia Kammerkoori CD "Baltic Runes" (Harmonia Mundi) Tormise, Kreegi, Erik Bergmani ja Sibeliuse loomingust. Koori dirigeerib Paul Hillier ja salvestus valmis Tallinna Metodisti kirikus 2008. aasta veebruaris. Teine Grammy nominentide hulka kuuluv plaat on Frank Martini oratooriumi "Golgotha" (Harmonia Mundi) salvestus, mida esitavad Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Capella Amsterdam ja rahvusvaheline solistide ansambel, dirigent Daniel Reuss. 53. Grammy auhindade tseremoonia leiab aset 13. veebruaril 2011. aastal Los Angeleses Staples Center'is.

Louis Andriessen võitis Grawemeyeri preemia

Hollandi helilooja Louis Andriessen (1939) võitis multimeediaooperiga "La Commedia" maineka Grawemeyeri heliloojapreemia. Teose esiettekanne toimus Hollandi Festivalil 2008. aastal ja see on pühendatud helilooja abikaasale Jeanette'ile, kellega ta oli abielus viiskümmend aastat ja kes suri vahetult enne ooperi esiettekannet.

Viievaatuseline lavateos toetub peamiselt Dante Alighieri tekstile, kujutades teekonda läbi taeva ja põrgu. Pärast Amsterdamis esiettekannet kirjutas Sunday Times,

Tänavuse Grawemeyeri preemia saaja, hollandi heliloomingu alustala Louis Andriessen.

et teose puhul on tegemist "terve elutöö loovuse kristalliseerumisega – ooper on segu meediast, muusikalistest tsitaatidest ja paroodiast, intellektuaalsest alltekstist ja irooniast." Helilooja toob Dante loomingut tänapäevasesse konteksti ja mitmekeelne libreto tugineb ka vanale testamendile.

Grawemeyeri Fond Louisville'i ülikoolis annab igal aastal välja viis preemiat teoste ja väljapaistvate ideede eest kunsti-, teaduse- ja humanitaarvaldkonnas. Grawemeyeri muusikaauhinda peetakse maailma mainekaimaks kompositsiooniauhinnaks, mida võrreldakse sageli Nobeli preemiaga. Esimene auhindamine toimus 1985. aastal ja läbi aegade on selle saanud heliloojad Witold Lutoslawski, György Ligeti, John

Adams, Pierre Boulez, Kaija Saariaho ja György Kurtág. Eelmisel aastal pälvis Grawemeyeri preemia saksa helilooja York Höller orkestriteosega "Sfäärid".

Sibeliuse-nimelise viiuldajate konkursi võitis Nikita Borisoglebski

Kümnenda rahvusvahelise Sibeliuse-nimelise viiuldajate konkursi Helsingis võitis 25-aastane vene-belgia viiuldaja Nikita Borisoglebski, pälvides 20 000 euro suuruse preemiaraha ning 2000 euro suuruse eripreemia Sibeliuse Viiulikontserdi parima ettekande eest. Finaalis esitas Borisoglebski lisaks Sibeliuse kontserdile veel Brahmsi Viiulikontserdi D-duur. Konkursist võttis osa 38 viiuldajat, kellest

Sibeliuse-nimelise viiulikonkursi võitja Nikita Borisoglebski.

FOTOD INTERNETIST

kuus lubati finaali. Teise preemia ja 15 000 eurot sai 23-aastane soomlane Petteri Iivonen ning 10 000 eurot ja kolmanda koha 16-aastane ameerika viiuldaja Esther Yoo. Konkursi žüriisse kuulusid teiste seas Jukka-Pekka Saraste, Ana Chumachenko, Jaakko Kuusisto, Igor Oistrakh ja Arve Tellefsen.

Sibeliuse konkursi puhul on tegemist ühe mainekaima viiuldajate konkursiga maailmas, mis sai alguse 1965. aastal Jean Sibeliuse 100. sünniaastapäevaks. Konkurs toimub iga viie aasta tagant ja osaleda võivad kuni 30-aastased muusikud. Selle konkursi võitjateks on läbi aegade olnud Oleg Kagan, Liana Isakadze, Pavel Kogan, Viktorija Mullova, Ilja Kaler, Leonidas Kavakos, Pekka Kuusisto, Sergei Hatšatjan ja Alina Pogostkin. Nikita Borisoglebskile on selle konkursi võit juba kolmas suur saavutus: eelmise aasta juunis võitis ta kolmanda koha Montreali rahvusvahelisel konkursil ja septembris esikoha Viini Fritz Kreisleri nimelisel konkursil. Borisoglebski varasemate olulisemate saavutuste hulka kuuluvad viies

koht Kuninganna Elisabethi konkursilt Brüsselis (2009) ja teine preemia rahvusvahelisel Tšaikovski-nimelisel konkursil Moskvas (2007), kus ta pälvis samuti viis eripreemiat.

Nikita Borisoglebski on noorema põlvkonna üks väljapaistvamaid viiuldajaid, kes alustas muusikaõpinguid viieaastaselt klaverimänguga. Aasta pärast hakkas ta tõsisemalt tegelema ka viiuliga ja kümneaastaselt andis koos Rostovi Filharmoonikutega oma esimese kontserdi. 1999. aastal lõpetas ta Rostovi Kunstikolledži ning jätkas viieteistkümnendaastaselt õpinguid Moskva konservatooriumis Eduard Gratchi käe all. Praegu täiendab ta end Brüsselis Augustin Dumay juhendamisel. Juba noorena võitis Borisoglebski mitmetel rahvusvahelistel konkurssidel esikohti: Yampolski konkursil (2000), Kloster-Schönthali konkursil Saksamaal (2003), Joseph Joachimi konkursil Hannoveris (2006) ja David Oistrachi konkursil Moskvast (2007). Ta on esinenud nii Venemaal, Euroopas kui ka Aasia maades ning teinud koostööd Valeri Gergijevi,

Maxim Vengerovi ja Christoph Poppeniga. 2009. aastal pälvis ta Maia Plissetskaja ja Rodion Štšedrini fondilt aasta viiuldaja tiitli. Borisoglebski mängib hinnalisel Stradivari viiulil Il Piatti, mis pärineb aastast 1717.

Kristiina Poska jõudis Donatella Flicki nimelise dirigentide konkursi finaali

Eesti dirigent Kristiina Poska osales rahvusvahelisel Donatella Flicki nimelisel dirigentide konkursil Londonis ja pääses kolme finalistit hulka. See võistlus toimub alates 1992. aastast iga kahe aasta tagant, osaleda võivad 18–35-aastased muusikud, kelle asukohamaaks on Euroopa Liit. Noorte dirigentide konkursi korraldatakse koostöös Londoni Sümfooniaorkestriga (LSO) ja konkursi patroon on Walesi prints. Konkursil osales kokku kakskümmend dirigenti kümnest riigist. Võistlus oli kolmevooruline, teise vooru pääses kümme dirigenti. Teise vooru järel lubas žürii finaali kolm osalejat, nende seas Kristiina Poska. Kui eelvoorudes juhatati Guildhalli Muusika ja Draama Kooli orkestrit, siis kolm finalistit said Barbican Hallis juhatada kõrgetasemelist Londoni sümfooniaorkestrit.

Donatella Flicki nimeline konkurss annab välja vaid ühe 15 000 euro suuruse preemia ja võitja saab ühe aasta jooksul tegetuda LSO assistendina. Preemia pälvis 27-aastane Clemens Schuldt Saksamaalt, kes juhatab kammerorkestrit Schumann Camerata ja on mänginud viiuldajana Bremenis Deutsche Kammerphilharmonie's. Kolmas finalist oli tunnustatud dirigent Kurt Masuri poeg Ken-David Masur. Tänavuses žüriis olid tuntumatest muusikutest dirigendid Paul Daniel, Gabor Ötvös ja Gennadi Roždestvenski ning žüriis oli ka üks LSO orkestrant.

Berliinis elav Kristiina Poska on lõpetanud Eesti Muusikaakadeemia koorijuhtimise erialal ja täiendanud end orkestridireerimise erialal Hanns Eisleri nimelises Berliini Kõrgemas Muusikakoolis. Tema varasem edukas konkursil osalemine jääb 2006. aastasse, mil ta saavutas Ateenas mainekal Dimitris Mitropoulose konkursil orkestri eripreemia.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Benjamin Koppel pälvis hinnatud jazziauhinna

Kolmekümne kuue aastane saksofonist Benjamin Koppel sai 2010. aasta lõpul Taani kuulsaima jazziauhinna Ben Webster Prize. Auhinda antakse välja alates 1977. aastast ja võitjate nimekirjas leidub selliseid kuulsaid Taani jazzartiste nagu Marilyn Mazur, Carsten Dahl, Niels-Henning Ørsted Pedersen jt. Legendaarne saksofonist Ben Webster veetis oma elu viimased kümme aastat Kopenhaagenis ning pärast tema surma loodi fond, mis otsustas osa Websteri nimele laekuvatest honoraridest kasutada muusikute toetamiseks.

Sel aastal võitnud Koppel on Taanis juba tuntud muusik, kelle koostööpartnerite seas on Phil Woods, Bill Stewart ja Paul Bley. Koppel tegutseb nii *free jazz*'i kui ka peavoolujazzi vallas ja komponeerib ka sümfoonilist muusikat.

Newporti jazzifestival jäi sponsorita

Maaailma üks mainekamaid ning vanemaid, Newportis peetav jazzifestival teatas, et firma CareFusion, mis toetas 2010. aastal nii Newporti kui ka New Yorgi festivali, ei pikenda sponsorlepingut. Newporti festivali tulevik on olnud viimasel ajal küsimärgi all. Festival on toimunud augustikuus Rhode Islandi osariigis Newporti kuuortlinnas ning selle algataja, legendaarne George Wein on tänaseni festivali korralduskomitees. Mitmete jazzihiidude, nagu Miles Davise, Duke Ellingtoni ning John Coltrane'i Newportis antud kontserdid on jõudnud plaatidele ja jazziajaloo kullavarasusse. 2011. aasta festival siiski ära ei jää, toimudes 5.–7. augustini.

Jazzikriitikud valisid 2010. aasta parimad

Maineka ajakirja Down Beat iga-aastase kriitikute küsitluse tulemused on selgunud. Küsitluses osales kaheksakümmend neli USA ajakirjanikku ning parimaid valiti juba 58. korda. Enim auhindu noppis Joe Lovano, kes kuulutati parimaks tenor-saksofonistiks ning jazzartistiks, lisaks nimetati tema bänd parimaks jazzansamblik. Lovano esines 2006. aastal ka Tallinnas.

Kriitikute lemmik Joe Lovano.
FOTO INTERNETIST

Järgnevalt valik tulemustest:

Jazzartist:

1. Joe Lovano
2. Sonny Rollins
3. Ornette Coleman

Jazzansambel:

1. Joe Lovano Us Five
2. Keith Jarrett Standards Trio
3. Branford Marsalis Quartet

Tenorsaksofon:

1. Joe Lovano
2. Sonny Rollins
3. Chris Potter

Klaver:

1. Keith Jarrett
2. Kenny Barron
3. Hank Jones

Trompet:

1. Dave Douglas
2. Wynton Marsalis
3. Terence Blanchard

Kitarr:

1. Bill Frisell

2. Jim Hall
3. Pat Metheny

Kontrabass:

1. Christian McBride
2. Dave Holland
3. Ron Carter

Trummid:

1. Roy Haynes
2. Jack deJohnette
3. Paul Motian

Meesvokaal:

1. Kurt Elling
2. Andy Bey
3. Mark Murphy

Naisvokaal:

1. Cassandra Wilson
2. Dianne Reeves
3. Dee Dee Bridgewater

Plaadifirma:

1. ECM
2. Sunnyside
3. Blue Note

Täpsus on kuningate viisakus

Kitarrikuningas Jeff Beck

PÄRTEL-PEETER PERE

muusikaõpilane

1960. aastate Londoni viljakalt muusikaskenelt võrsunud 20. sajandi üks silmapaistvamaid rockkitarriste Jeff Beck kuulub samasse klassi selliste suurkujudega nagu Jimi Hendrix, Jimmy Page ja Eric Clapton. Kõigil neil on selgelt äratuntav toon, helikeel ja suur hulk saavutusi. Viimati mainitud on laiemale avalikkusele ehk tuntumad, seda arusaadaval põhjusel. Jeff Beck on oma mõnevõrra eksperimenteerivama ja julgema lähenemisega olnud pigem muusikanautlejate lemmik.

Eluloolist

Jeff Beck (s 1944) on Inglismaalt pärit bluusrocki ja jazz-fusion'i kitarrist, kes alustas noore stuudiomuusikuna kuuekümnendate Londonis. Ei möödunud palju aega, kui ta tegi mitmete tuntud muusikute kõrval koostööd ka Eric Claptoni ja Jimmy Page'iga. Viimane soovitas Becki ka enda asemele ansamblisse Yardbirds. Becki panus bändi arengusse aastatel 1965–1967 avas talle aastal 1992 ukse Rock'n'roll Hall of Fame'i. Teist korda pälvis ta sama tunnustuse 2009. aastal, siis soloartistina. Pärast seda, kui ta Yardbirdsiga tuntuks ja kogemusi kogus, asutas Beck oma ansambli Jeff Beck Group, mis andis välja ka kaks Rod Stewarti head albumit. Kui bänd laiali läks, keskendus Beck senisest enam soolokarjäärile ja teistele projektidele.

Beck, Clapton ja Page olid sõbrad ning mängisid tihti samade inimestega ja isegi samades bändides. Ühel hetkel rajas Page koos trummar John Bonhamiga *hard* rocki bändi, mängides riffidel põhinevat, kärisevat ja toorest bluusrocki. Olles saanud endale Robert Planti näol andeka laulja, asus ansambel Led Zeppelin muusikaajalugu kirjutama. Hiljem on Becki suust kostnud erineval kujul ja toonil nentimist, et ei tea, mis oleks saanud, kui... Nii mõnigi väljaanne on kirjutanud, et Page "laenas" oma

powerhouse-rocki Beckilt. Siiski pole tänaseni lõplikult selge, kas Page lõi Beckilt ideed üle või oli tegemist ausa võistlusega, kes enne uut laadi muusikat tegema hakkab. Pala "Beck's Bolero" on näiteks lugu, mille kohta Beck eelmiselgi aastal ütles, et see oleks olnud täiuslik Led Zeppelini materjal, kui tal oleks olnud kusagilt laulja võtta. Ei tea, kui palju on kitarristi elus olnud kibedat leppimist ja kaotusvalu ning kui palju on see fännide ja teiste spekulatsiooni vili.

Oli kuidas oli, Jeff Beck pole jäänud ühe või kahe bändi, albumi või žanri piiresse ja on teinud ligi poole sajandi vältel säravat karjääri. Beck on mänginud koos selliste muusikutega nagu Stevie Wonder, Ronnie Wood, Mick Jagger (Rolling Stones tahkis teda muide endale kitarristik), Tim Bogert, John Paul Jones, Sting, Phil Collins, Guns N'Roses, Jan Hammer, Vinnie Colaiuta, Jason Rebello, Brian May, Kate Bush, Imogen Heap, Rhonda Smith, Joss Stone jt.

Kuidas Jeff Becki ära tunda?

Beck mängib peamiselt Fender Stratocasteril, ta kasutab palju efekte, *wah-wah'd*, *tremolo*-kangi (ehk *whammy bar*'i) ja mis peamine – ta mängib sõrmedega. Ulatuslik *tremolo* kasutamine ja sõrmitsemine annabki tema muusikale isikupära, mille tunneb kohe ära tema enda komponeeritud, aga ka teiste loodud lugudes (nt Stevie Wonderi "Cause we've Ended as Lovers") ja vanades heades 12-taktilistes bluusipalades. Neil, kes pole varem Becki kuulnud ega soovi kohe pea ees tema intensiivsesse muusikasse sukelduda, oleks ehk parem alustada just Becki bluusipaladest (nt "Led Boots").

Becki varjunditerohke, väljendusrikas ja filigraanne muusika kätkeb väga laia tunnete spektrit. Ta võib mängida nii tehniliselt äärmiselt nõudlikke, ometi lihtsa ja kauni kõlaga armastuslaule (nt "Angel

Footsteps" plaadilt "Live at Ronnie Scott's" või linnulaulu jälgendav lugu "Blackbird") kui ka väga käredat, toorest ja vihast, ängistava alatooniga rocki (nt "Dirty Mind", mis võitis 2001. aastal Grammy auhinna parima rocki-instrumentaali eest). Olles katsetanud nii elektroonika, maailmamuusika, jazzi kui ka progressiivse rocki elementidega, on tema kõlapilt alati värske. Näiteks albumi "Who Else?" puhul võib rääkida lausa liiga julgest eksperimenteerimisest. Seega on Becki, nagu paljude teistegi maailmanimedele puhul tegemist mitmekülge, žanrite piiril mängiva muusikuga. Tema viimane album "Emotion and Commotion" avardab seda pilti veelgi: plaadil kuuleb selliseid elegantselt elektrikitarril mängitud palasid nagu "Nessun Dorma" ja "Over The Rainbow". Soovitan väga kuulata.

Becki meloodiad on lakoonilised ja kandvad ning kindlasti pole ta üks nendest, kes muusika mängimise asemel oma oskusi demonstreerib või paari triki najal elus püsib. Vanameister teab, kui palju ja kus mida doseerida. Becki muusika koosneb nüanssidest, peentest varjunditest, mida tal on jätkunud juba aastakümneid, alates sellest, kui ta lahkus ansamblist Yardbirds. Hea näide on albumi "Jeff" avalugu "So What".

Jäägitult pühendunud muusik

Becki professionaalsus ja pühendumus avaldub ka tema esinemistes. Need, kellele tema muusika rohkem meelt mööda on, võisid Becki näha sel suvel Soomes festivalil "Pori Jazz", kus ta andis väga hea kontserdi. Soovitan kindlasti vaadata salvestust esinemisest Ronnie Scotti jazzklubis. Beck ise ütles, et oli väga hirmul, sest tegemist on äärmiselt nõudliku ja kuulsalavaga, millel esinemise teeb veelgi keerulisemaks publiku lähedus ning õhkkonna intiimsus. Kuid viiel järjestikusel õhtul antud kontserdid läksid väga hästi. Seda on märgata esitatud muusikast, aga eriti sel-

lest, kuidas muusikud omavahel laval suhtlevad, ning soojusest ja siirusest, mida trummar Vinnie Colaiuta, pianist Jason Rebello ja üliandekas noor Austraalia bassist Tal Wilkenfeld laval kiirgavad. Selline suhtlus peaks olema eeskujuks igale bändile.

Seesama salvestus tõi Beckile ka tema kaheksanda Grammy, mille ta sai 2009. aastal biitlite loo "A Day in the Life" omapärase ja väljendusliku esituse eest. See on tõepoolest vapustav.

Becki muusika on nüansirikas ja intensiivne, aga kindlasti mitte liiga tundeline. Tema rockilikum, eksperimenteerivam, piire murdev loomus avaneb just karmimates lugudes. Neid kuulates võib mõista, miks teda varem nimetati "julgeks britiks". Suurepärane näide eksperimenteerivast, ängistavast, jõhkrast ja toorest "kütmisest" on album "You Had it Coming", mille üks paremaid lugusid on "Loose Cannon". Meloodia on üsna lihtne, kuid vähestest nootidest on välja pigistatud kõik, mis võimalik, taustaks industriaalse kõlaga trummid. Kitarriga on stuudios palju vaeva nähtud, nii heli, kihtide rohkuse kui ka sisu mõttes, tulemuseks jalustrabav helimaastik. Aga Beck ei rahuldu ühe ja sama asja uuesti mängimisega. Samalt plaadilt pärit "Rose Bud" on hoopis mõnusalt värske kõlaga: hoogne, rockilik ja kerge popi hõnguga. "Dirty Mind" ja "Rollin' and Tumblin'" kuuluvad nende paljude iseloomu täis lugude hulka, kus Beck on koostööd teinud mõne naislauljaga (nt Imogen Heap).

Selline polaarsus "linnulaulu" ja raske rockmuusika vahel on nii Jeff Becki isiku kui ka tema muusika juures äärmiselt paaluv. Beck on välimuselt Rolling Stonesi meestega sarnanev vana rokkar, kes ka ise järginud palju ülistatud rokkari elustiili, aga on vähemasti osaliselt loonud sellele profiilile vastanduvat muusikat. Becki perfektsionism on talle palju kuulsust toonud ja on teada, et mees on väga nõudlik oma soolode, lugude, esituste ja lavakoosseisu vastu. Näiteks Michelangelo Antonioni filmis "Blowup" lõhkus ta laval kitarriga ära võimendi. Miks? Sest võimendi vedas alt. Mõistagi tugines see tõestisündinud juhtumile. Siinkohal tuleb toonitada, et kümned, kui mitte sajad kitarristid on seda žesti valesti mõistnud. Kes soovib suurest "rokenrollist" või jumal teab mille pärast oma ja teiste kraami lõhkuda, võib seda ju loomulikult teha. Tõelised muusikud teevad seda

Jeff Beck ja Fender Stratocaster.

FOTO INTERNETIST

aga vihast käpardluse ja ebatäpsuse pärast.

Jeff Becki kitarrimäng on olulisel kohal nii möödunud kui ka käesoleva sajandi muusikaloos. Ta on oma loominguga pälvinud palju rahvusvahelist tunnustust, olles esinenud peaaegu kõikidel tuntud lavadel ja kõikides maailmajagudes ning saanud auhinda nii rocki kui ka jazz'i arvestuses.

Tema muusikaline keel on selgelt äratuntav ja omapärane ning ta on olnud paljudele eeskujuks. Becki muusikat kuulates võib imetleda, kui meisterlikult ta oma pilli valdab ning kui osavalt ta suudab ülevoolavat muusikalist elektrit valitseda. Tulemus on rabav, ükski noot pole üleliigne. Täpsus on kuningate viisakus.

Kel kõrvad, kuulaku Tallinna

KRISTEL KOSSAR
ajakirjanik

Lennusadama vesilennukite angaar –
üks tulevase akustilise pidepunkte.

Käes on jaanuar 2011, mis avab kultuuripealinna suurejoonelise sündmuse sarja. Kultuuri, üht- ja teistsugust, lubatakse kaksteist kuud jutti ning helilisi projekte mahub sellesse üksjagu, ent üks neist on teistmoodi. Kui tavaliselt kirjeldatakse ehitisi ja arhitektuuri visuaalsete märksõnadega, on tihti just kuulmismeel see, mis aitab meid (linna) ruumi kogemisel ja selles liikumisel. Nii kutsubki “Tunedcity”-nimeline rahvusvaheline kooslus suisa uute kõrvadega Tallinna kuulama.

2011. aasta suvel võtab “Tunedcity” ette

Tallinna akustilise avastamise, eesmärgiga uurida ja identifitseerida linnaruumi helimaastiku märke, neid, mis defineerivad linna identiteeti, vormivad kommunikatsiooni ja mõjutavad elanike ja küllastajate meeli. Selleks tuleb Tallinna kokku hulk rahvusvahelisi kunstnikke, esinejaid, teadlasi ja mõtlejaid, et esitleda oma ideid helist ja ruumist. Peale selle kaasatakse avalikkust, pakutakse võimalust lüüa kaasa mitmes töötoas ja helijalutuskäikudel ning kogeda kohaspetsiifilisi installatsioone, *performan-*ce’eid ja esitlusi.

Carsten Stabenow, erialalt kommuni-

katsiooniteadlane, kuid aastatepikkuse muusikafestivalide korraldamise kogemusega rütmimuusik on “Tunedcity”, selle arhitektuuri ja heli-ilma vaheliste interaktsiooniliste seoste otsimise algataja, süda ja hing. “Linnaruum on mind alati huvitanud. See on üks osa Berliini linna ajaloost, möödunud sajandi 90ndate Berliinist, kus leidis palju tühjaks jäänud tehasehooneid jms ning hoonete kasutus oli kuum teema. Nüüd muidugi on asjalood muutunud, linn saab iga aastaga aina rohkem valmis, kuid linnaruumi kasutus on teemaks jätkuvalt,” räägib ta.

Meie kohtumine leiab aset Berliinis, kus kahe aasta eest suvel esimest “Tunedcity” vaatamist-kuulamist pakuti. “Idee seisnes arhitektide ja helikunstnike-muusikute kokkuviiumises, sest ei ole heli ilma ruumita ja ruumi ilma helita,” selgitab Carsten. Kui alguses paistis “Tunedcity” tüüpilise konverentsiprojektina, millele pidid küll lisanduma näitused ja muusikaüritused, siis peagi otsustasid vedajad selle väljanägemist totaalset muuta. “Kuna meie põhiteemaks oli ruumitunnetus, ei saanud me leppida kuiva käsitlusega, vaid viisime ühel päeval kuulajad Tehnikaülikooli täiesti helikindlasse, pooleldi kajavabasse katseruumi. Teine konverentsipäev ettekannete ja *performance*’iga toimus aga Berliini südametes Alexanderplatzil.”

Stabenow sõnul mahub “Tunedcity” vihmavarju alla erinevaid teemasid, näiteks tundsid nad esimesel korral iseäranis suurt huvi selle vastu, kuidas arhitektid heliga ümber käivad ja sellesse suhtuvad. “Selge see, et arhitektid suhtuvad kontserdisaali projekteerimisse teisiti kui näiteks klassiruumi omasse,” selgitas ta. “Mis aga meid huvitas, oli see, kuidas heli luuakse. Arhitektid töid näiteks hotellid, kus treppidel ja koridorides leidub heli summutavaid materjale, tekitamaks muljet õdusast elutoast ehk siis materjale valitakse mõnikord, lähedes sellest, missugust heli need tekitavad. Ent kui ruumi visuaalsel simuleerimisel on abiks näiteks 3D mudelid, siis ruumi õhus-tikku, mille üheks tekitajaks on helid, simuleerida eriti ei saa.” Samas andis ka varasem koostöö kõlaruumi loojate-muusikutega “Tunedcity” vedajatele idee need kaks poolt kokku viia vaatamaks, mis sellisest dialoogist sündida võiks.

Stabenow hinnagul kogeb inimene just linnaruumis enim segavaid helisid, olgu siis tänaval või mujal. “Esimese “Tunedcity” raames näitasimegi inimestele jalutuskäigul läbi Berliini, kuidas linn neid heliliselt mõjutab,” rääkis projekti autor. “Üheks teemaks oli näiteks liftimuusika kaubamajas ja suures kaubanduskeskuses andsid etteaste muusikud, kes kogu seda hoonet kui instrumenti kasutasid,” toob ta näite.

Heliefektidest pungil linn

Eesti juurde tõi “Tunedcity” loojad Kunstiakadeemia õppejõud, Berliinist pärit Lukas Kühne, kelle koostööpartneriks on Kunsti ja Sotsiaalpraktika Keskus MOKS

Moostes. MOKS ja seal resideerivad kunstnikud, näiteks John Grzinich, on “Tunedcity” eriti head partnerid – just nemad on Eestis kõige rohkem erinevate helikeskkondade teemaga tegelnud, lindistanud Tallinna ja teiste linnade helisid.

Kohtumisest kultuuripealinna projekti toonase veduri Mikko Fritzega sündiski idee tuua “Tunedcity” kultuuripealinna raames Tallinna. “Kõigepealt sündis linna akustiliste pidepunktide idee vanalinna ja merepiiri vahel. Seal leidub suurepäraseid paiku, mida akustiliselt avastada, näiteks Lennusadama vesilennukite angaar,” kõnles Carsten. “Tõeline arhitektooniline monument, lihtsalt uskumatult põnev akustika! Üks esimesi asju oligi selle paiga akustiline kaardistamine. Avastasime kaksteist põnevat heliefekti, kõigile juba tuttavast kajast kuni näiteks sosinate galeriini, mis võimaldab saja meetri kauguselt sosistatut kuulda.” Üllatus tabas “Tunedcity” loojaid ka Linnahalli treppidel, kus siis, kui astme lähedal plaksutada, peaks hakkama sõltuvalt astme pikkusest ja kõrgusest, heli üles alla liikuma, olles seega igal trepiastmel erinev. “Kõige paremini kogeb seda aga vahetult, *performance*’i käigus, salvestatuna sellist efekti pole,” selgitab Stabenow, kelle sõnul leidsid nad veel hulga selliseid n-õ lin-

na helilisi maamärke, mida rahvale tuleval suvel tutvustada. “Lisandub aga ka *online*-platvorm, kus linnaruumis need kohad ära on märgitud,” tutvustab Stabenow “Tunedcity Tallinnat”.

Kromaatiline helirida Lauulväljakul

Teiseks plaaniks, mida “Tunedcity” Tallinnas teostada tahab, on helijalutuskäigud. “Need on helilised avastusretked, kus muusikud esinevad linnaruumis väga erinevates paikades ja hoonetes,” pakub projekti vedaja väikest sissevaadet plaanidesse. Ka laulupeorahva kiindumus inimhäälele ei jäänud “Tunedcity” loojatel märkamata. “Lauluväljakule püstitatakse projekti raames Lukas Kühne eestvedamisel kromaatiline helirida, kaksteist ruumi, mis on helikõrguste järgi paika seatud. Kui sinna sisse minna ja õige valjusega heli tekitada, hakkab ruum erineval kõrgusel kajama. See peaks olema parim näide sellest, kuidas ruum heli mõjutab. Seal leiavad aset erinevad *performance*’id ja miks mitte kasutada seda suisa õppevahendina,” tutvustab “Tunedcity” looja üht osa projektist, mis kultuuripealinn Tallinna tuleval suvel põnevate paikade (heli)kaardile kirjutama peaks.

Programmi “Chromatic” visand Lauulväljakul.

FOTOD ERAKOGUST

10) WOMEX
THE WORLD MUSIC EXPO

Mercedes Peón, laulja ja perkussionist Galiitsiast.

FOTO INTERNETIST

Maailmamuusika eliit kogunes taas WOMEXile

AIMAR VENTSEL

DJ ja Raadio2 saatejuht

WOMEX ehk “World Music Expo” 2010 toimus juba teist korda Taani pealinnas Kopenhaagenis. Ettevõtmine oli sel aastal umbes kaks korda väiksem kui mullu, ent sellest hoolimata osales üle kahe tuhande delgaadi üheksakümne neljast riigist. Pealegi püstitati tänavusel WOMEXil uus rekord, nimelt esines kontsertidel enneolematu arv esinejaid, kokku viiskümmend üheksa.

Minu jaoks algas WOMEX Euroopa

Ringhäälingute Liidu konverentsiga, kus esitleti maailmamuusikaga seotud projekte. Saksalased näiteks tutvustasid suurejoonelist plaani luua raadiosaadete ja ühingute võrk eesmärgiga propageerida maailmamuusikat Saksamaa raadiotes (olen mõnevõrra skeptiline selle ettevõtmise õnnestumise suhtes, sest Saksamaal domineerivad “tapeediradiod”, kel pole maailmamuusika vastu mingitki huvi). Skandinaavlased rääkisid lihtsalt ja konkreetselt oma regiooni festivalidest.

WOMEX ise algas suurejoonelise Korea (täpsemalt Lõuna-Korea) galakontserdiga. Igal aastal pühendatakse avakontsert mingile regioonile. Eelmisel aastal olid laval Põhjamaad, nüüd mindi siis Kagu-Aasiasse. Korea esinejad demonstreerisid erinevaid muusikastiile ning õhtu lõpetas bankett korea toidu, joogi ja DJdega. Minule kui etnoloogile paistis silma see, et Kagu-Aasia arusaamad muusikast ja muusika turustamisest on ikka hoopis teistsu-

gused kui meil Euroopas. Korea traditsiooniline muusika on teise struktuuri ja teiste aktsentidega kui Euroopa ruumi muusika. Huvitav on aga see, et ka pealtnäha kriitika-kavalt üle võetud lääne popkultuur ei leia otsest kopeerimist, vaid on hoopis adapteeritud korea kultuuri. Avaõhtu DJ oli küll trendikalt riides, ent tema arusaam oma rollist erines tavalisest. Mees oli laval arvutiga ja produtseeris helisid, mida mina nimetaksin *soundscape*'iks, sulandades erinevate maade, regioonide ja ajastute muusikat. Ka ei olnud korealased vist aru saanud, et bankett tähendab maailmamuusika ringkondades rohket alkoholi. Tervitusnapsid olid lahjad ja ega neid palju olnud ka. Varsti kiirustas maailmamuusika üldsus baari harjumuspärase õlle järele. Korea kui üks Aasia tiigreist paistis silma edaspidi, kui boksid olid täis *high-tech*-varustust ja promovideoid näidati näiteks 3D-formaadis.

WOMEXi ametlik päevakava jaguneb enam-vähem kaheks: seminarid ja kontserdid. Seminare üritasin külastada nii palju, kui neid kontsertide vahele ära mahtus. Arutatavatest teemadest paistis keskne olevat uute tehnoloogiate ning muusikatarbimise viiside sobitamine maailmamuusikaga. Illegaalse allalaadimise ajajärgul painab muusikatootjaid ennekõike see, kuidas on lood autoriõiguste ning muusikamüübiga. Probleem on maailmamuusikas akuutne, sest tegemist on palju vähem ressursse omava žanriga kui peavoolu-pop. Mõnesaja albumi mittemüümine on plaadifirmadele palju katastroofilisem kui suurte muusikakontsernidele. Paistab, et internetiga võideldel enam keegi ei kavatse. Huviga diskuteeriti hoopis internetist läbi voolava muusika õigusliku positsiooni üle. Mäletan Uus-Meremaa esindajaid, kes rääkisid kuidas nende riigis muusika edastamist ja internetis levitamist kontrollitakse ning kui hästi töötab nende autorikaitse. Teine meelde jääv seminar oli pühendatud soorollidele maailmamuusikas. Diskussiooni teema oli "Kui kerge on olla naine maailmamuusikaäris". Oli huvitav kuulata sõnavõtte, kus naismänedžerid oma kogemustest jutustasid. Hala soolise ebavõrdsuse teemal ei olnud, ehkki kõik naised tunnistasid, et ka muidu nii demokraatlikus maailmamuusikas on mehel kergem endale nime teha.

Muusikaliselt oli 2010. aasta WOMEX värvilisem kui 2009. aasta oma. Arvan, et

põhjus oli selles, et "suuri" tegijaid oli vähem või nad olid koondunud ühistesse boksidesse. Näiteks eelmisel aastal mitmes boksis laiutanud Portugal piirdus vaid ühe boksigi. Seda enam oli võimalik märgata "väikseid". Tutvusin mitme väikese plaadifirmaga ja ansambliga, kes poleks eelmise aasta rahvatulvas lihtsalt silma jäänud. Kas või legendaarne prantslaste *reggae label* Makasound, mis annab välja nii uut kui ka vana jamaika muusikat, kusjuures huvitavamad ongi rariteetsed ja unustatud albumid. Pidasin maha ka diskussiooni jamaika muusikaagentidega teemal, kas *reggae* on surnud. Meeste argument oli üllatav: *reggae* ei ole surnud, maailmas pole kunagi tehtud nii palju *reggae*'t kui nüüd. Ent Jamaika muusikatööstus on surnud, sest muusikat õnnestub müüa vaid ekspordiks, kodumaaal tõmbavad kõik muusikat netist.

Regionaalselt paistis ilma tegevata itaallased. Viimase aasta jooksul on aktiivseerunud nn Puglia *sound*'i ehk Lõuna-Itaalia rahvamuusika *taranta* tegijad ja tootjad. Juba ammu saan ma pisikestelt Itaalia plaadifirmadelt pakkide kaupa põnevat muusikat. *Taranta* on *tarantella* algversioon, palju robustsem ning äkilisem kui selle restoranimuusikast järeltulija. Itaallaste lett oli pikk, asja võeti entusiasmi ning fanatismiga. *Taranta*'t mängitakse traditsiooniliselt, taaselustades arhiivilindistusi, segatakse seda rocki ja jazziga ning tehakse remikse. Kõik toimub pisikesel maalapil, mis hõlmab Itaalia saapa kontsa (tuntud ka kui Apuulia). Arvan, et *taranta*-laviini üks põhjus ongi entusiasm, sest koduregiooni muusika levitamisega on seotud suur hulk aktiivseid vabatahtlikke ühendavaid organisatsioone, raha teenivad selle muusikaga väga vähesed.

Ning kontserdid. Nagu alguses mainitud, leidis 2010. aasta WOMEXil aset viis-

kümmend üheksa kontserti. Minu suur avastus oli hiina ja korea muusika, mida laval näha on hoopis teine asi kui plaadilt kuulata. Kontsert pakub võimaluse näha instrumente ja seda, kuidas neil mängitakse. Hiina artist Wang Li seisis laval üksi koos kastitäre muusikariistadega, üks imelikum kui teine. Näiteks viiekeelne parmupill. Kui sellise riistapuu lindistusi kuulata, siis tekib tunne, et mängib miniorkester, kuhu kuuluvad parmupill, mingid keelpillid ja basstrumm. Tegelikult tekitab mees kõiki hääli ühel pillil. Või näiteks Mercedes Peón Galiitsiast, Lõuna-Hispaaniast. Galiitsia muusika on mažoorne, suisa painav. Mercedes istus üksi hulga trummide ja sämplerite taga ning segas oma ekspressiivset laulustiili moodsate biitidega. Kokku tuli nüüdisaegne traditsiooniline muusika, midagi sellist, mida ma eesti pärimusmuusikas ammu taga igatsen.

Lõpetuseks: ma ei saa aru, miks ei võiks Eestil WOMEXil oma boks olla, kust saaks infomaterjale festivalide ja ansamblite kohta. Küsiti tihti: "Kust võib eestlasi leida? Lätil ju on oma boks!"

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid jaanuaris

15. jaanuar kell 12.00

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
Esinevad Marju Roots klaveriõpilased

15. jaanuar kell 17.30

Kadrjoru loss
Esinevad Mart Laas (tšello) ja Signe Hiis (klaver)

16. jaanuar kell 16.00

Estonia kontserdisaal
GALAKONTSERT – esinevad TMKK parimad solistid ja kammeransamblid

23. jaanuar kell 12.00

EMTA orelisaal
Esinevad Eil Saviaugu ja Martti Raide klaveriõpilased

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

Jazzi piinatud geenius

IVO HEINLOO
jazzikriitik

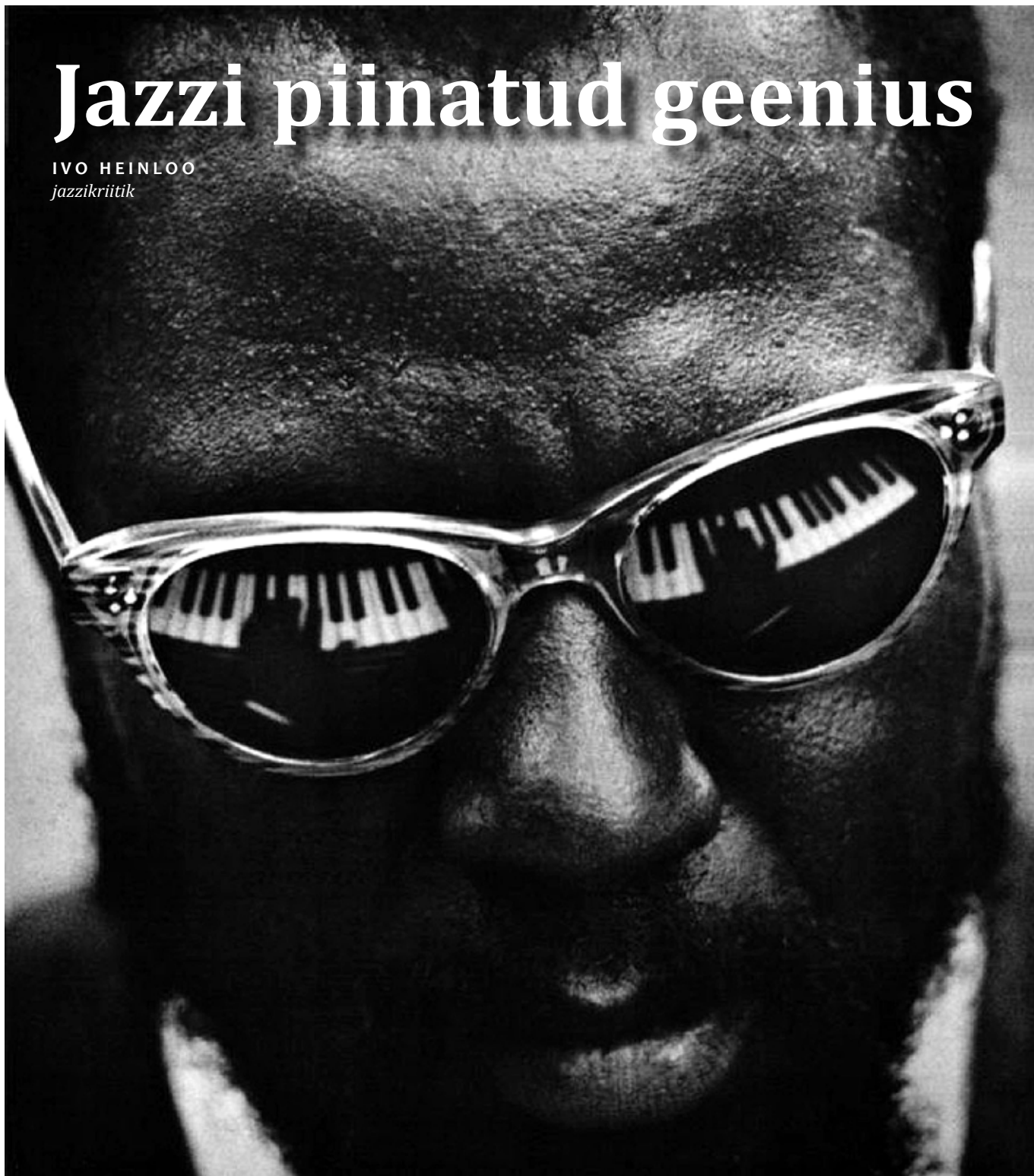

FOTO INTERNETIST

2009 aasta novembris Robin Kelley sulest ilmunud Thelonious Monki biograafia “Thelonious Monk: the Life and Times of an American Original” on raamat, mis võiks pakkuda huvi igale jazzientusiastile. Neljakümne kaheksa aastasel Californias elaval ajaloprofessoril, kes on varem kirjutanud raamatuid muu hulgas Aafrika diasporaast ning Ameerika mustanahaliste ajaloost ja poliitilistest võitlustest, kulus väidetavalt neliteist aastat selleks, et “*bebop*”i ülempreestriks ristitud pianisti “jälgedes kõndida”. Tulemus on muljetavaldav.

Kelley lähenemine on olnud monograafiliselt põhjalik. Nii sukeldub autor näiteks Monki perekonna genealoogiasse ning naljalt ei jää kirjeldamata ükski detail muusiku nooruspõlvest, isegi Monki koolitustisel kajastunud (tihti mitte kõige kõrgemad) hinded. Raamatupidajalikult täpse aruande annab Kelley Monki perekonna finantsseisust erinevatel ajajärkudel. Raamatut lugedes saab hea ettekujutuse ka sellest, millises suurusjärgus olid *bebop*’i hiilgeajal Ameerika šoubisnisises jazzmuusikute honorarid.

Monki nimi kuulus tegelikult valgele plantaatorile, kes selle oma orjadele, Monki esivanematele, edasi andis. Rassiline diskrimineerimine, mille ulatust on tänapäeval ehk isegi raske ette kujutada, saatis Monki terve elu. Eriti teravaks muutus asi Ameerikas Teise maailmasõja ajal, kui Euroopas käis võitlus natsismi vastu, ent “kodusel rindel”, nagu Kelley sõnastab, ei suutnud afroameeriklased võitu saavutada ning inimõigusi riivavate segregatsiooniseaduste kiusist pääseda.

Jazziajaloo üks suurimaid innovaatoreid ja väidetav *bebop*’i alusepanija ei saavutanud kuigi suurt kuulsust enne, kui plaadifirma Blue Note eesotsas Alfred Lioniga ta 1947. aastal “avastas”, kujundas Monki müstiku ja ekstsentriku, kellel ta teda enamasti teatakse. Tasakaalu loomiseks joonistab Kelley pildi Monki kui pühendunud perekonnaisast, kes puutus liigagi tihti kokku argiprobleemidega. Samuti püüab autor kummutada müüti Monki sõnaahtrusest, tuues ohtralt näiteid olukordadest, kus ta käitus tõeliselt selts-

kondliku džentelmenina.

Monki muusika ei sobitunud kuidagi kaasaja üldpilti. Ajal, mil kõik rääkisid Charlie “Bird” Parkerist ja Dizzy Gillespiest, pidi Monk neelama kibedaid pille ja taluma hoope muusikaajakirjanduselt, kelle vaenulik suhtumine aja jooksul küll vaibus. Monk tundis end ajakirjanike piiramis/piinamisrõngas ebamugavalt, kuigi mõistis, et igasugune reklaam on muusikule ülivajalik.

Kui Monki mänedžerid esitlesid teda meediale pikka aega kui ebaharilikku, kõigest seninähtutest erinevat ja täiesti originaalse mõtlemis- ning käitumisviisiga muusikut, siis kuuekümnendate embrüonaalse *free jazz*’i ja Ornette Colemani uue kontseptsiooni saabudes ei tundnud Monk radikaalsed ideed enam nii radikaalsed. Aeg oli edasi liikunud, innovaatorist oli saanud konservatiiv. Uude *sound*’i suhtus Monk umbusklikult, vahel koguni eitas seda, jäädes kaljukindlalt veendumuse juurde, et muusika aluseks on meloodia. Värvikalt kirjeldab Kelley Monki ja Miles Davise pingelisi suhteid. Hoolimata sellest, et nad tegid korduvalt edukalt koostööd, tekkis ka olukordi, kus kaks suurkuju ei tahtnud ühte ruumi ära mahtuda. 1960. aastate lõpul tundus Monk *fusion*’iga katsetanud Davise kõrval juba lootusetult vanamooline ning erimeelsused rocki, *r’n’b* ja teiste stiilide jazzi integreerimisel põhjustasid nende vahel teravaid sõnavahetusi.

Tõelisi mõttekaaslasi leidis Monk rohkem kui kirglikke vaenlasi. Peale selle, et Monk oli usaldusväärne kolleeg, oli ta ka suurepärase mentor, kes nõudis õpilastelt suutlikkust õppida kuulmise järgi, tuues noodikirja lagedale vaid äärmisel juhul. Ansamblikaaslastele Monk harilikult armu ei andnud; tihti juhtus, et ta polnud rütmisektsiooniga kokku leppinud, milliseid lugusid bänd kontserdil esitama hakkab. Monki õpilaste seas oli suur hulk tolle ning hilisema aja tippmuusikuid, sealhulgas temast kolmteist aastat noorem, tänapäevani kontserte andev Sonny Rollins.

Euroopasse sattus Monk esmakordselt 1954. aastal. Vana Maailm suhtus esialgu võõristavalt sellesse, kuidas Monk end kontserdiolukorras üleval pidas. Mitte kõik kriitikud ei mõistnud tema laval patseerimist ning ka muus mõttes spontaanset käi-

tumist. Tema esimene reis Pariisi kujunes meeldejäävaks aga hoopis teisel põhjusel. Nimelt kohtus Monk seal mõjuvõimsasse Rothschildide suguvõssa kuuluva paruness Pannonica de Koenigswarteriga, kellel oli edaspidi Monki elus märkimisväärne roll. Abikaasa Nellie kõrval oli see aadlisoost daam üks tuli hingelisemaid Monki toetajaid (nii moraalses kui ka majanduslikus mõttes). Koenigswarteri värvikasse eluluku kuulub ka näiteks kaasalöömine Prantsuse vastupanuliikumises. Tema suhetest Monkiaga valmis 2009. aastal dokfilm.

Raudse eesriide taha jõudis Monk esimest korda 1965. aastal, kui ta esines Poolas. Raamatus on juttu sellest, et Monk olivat kultuuriväärtustega tutvudes jahmunud valvurite silme all hinnalisse muuseumi-eksponaati, Poola kuninganna süngi, pikali heitnud. Nali naljaks, igatahes ajal, mil Monki kvartett üksluiselt ning ennast kordava repertuaariga Lääne-Euroopa publiku seas nurinat esile kutsus, võeti suurmees Poolas ülimalt soojalt vastu.

Muusikuelu pahupool ei jätnud ka Monki puudutamata ning Kelley on selle pikemalt peatunud. Jazziajakirju sirvides leiame vahel lausa artikliseeriaid, mis pakuvad detailseid kirjeldusi jazzmuusikute võitlusest narkosõltuvusega. Vabalt kätte saadavad uimastid ja alkohol hävitasid nii füüsiliselt kui ka moraalselt paljud jazzmuusikud, kellest mitmed pidid abi otsima võõrutuskeskustest. Võrdlemisi stressirohke elustiil, sealhulgas probleemid isiklikus elus, süvendasid aiva Monki mentaalseid häireid, millele antud arstlik diagnoos viitas maniakaal-depressiivsele käitumisele. 1970. aastatel Monk sisuliselt lõpetas kontserttegevuse. Ta suri 1982 kuuekümnenda aastasel teadmise, et tema lapsed (üks laulja, teine trummar) kannavad ta pärandit edasi.

Rikkalik taustamaterjal ja autentne, Monki perekonnaliikmetelt, kolleegidelt, sõpradelt ning jazziajakirjanikelt kogutud informatsioon teeb Robin Kelley raamatust põneva, mitte ainult jazzialase lugemisvara. Võib koguni öelda, et “Thelonious Monk: the Life and Times of an American Original” annab läbilõike terve 20. sajandi afroameeriklaste kultuurist ning eluolust.

Rütmimuusikast Elleri koolis

HELI REIMANN
pedagoog

Aastal 2007 hakkas Elleri kool Otsa kooli kõrval teise keskastme õppeasutusena andma haridust jazz- ja popmuusika erialal. Eelmise aasta kevadel lõpetas kooli esimeses rütmimuusika lennus üheksa noort. Osakonna loomise ideest, selle hetkeseisust ja tulevikuplaanidest ning jazziharidusest laiemalt vestlesime kooli direktori Kadri Leivategija, osakonnajuhataja Oleg Pissarenko ning kooli äsjaste vilistlastega.

Kadri Leivategija, kuidas tekkis mõtte rajada Elleri kooli rütmimuusika osakond?

Teadmine, et osakonda on vaja, oli üsna pikka aega. Üheks oluliseks impulsiks sai suur koolisisene huvi jazz- ja popmuusika vastu. Arvan, et kool peab pakkuma maksimaalselt võimalusi eneseteostuseks ja pidama silmas tänapäeva noore inimese huvisid. Noor, kes praegu õpib, on kindlasti teistsugune, kui olime meie eelmisel sajandil. Tal on teist laadi teadmised, talle on kättesaadav väga suur hulk infot, tal on suured valikuvõimalused, ta on oluliselt vabameelsem. Noori pole võimalik enam käskude ja keeldudega pilli mängima panna, nagu tehti nõukogude ajal, kui joonlauaga vastu näppe löödi. Täna õppuril on omad ootused ja nõudmised ning vastavalt sellele muudab ta ka kooli. Õpilane on ise oma elu looja ja kool peab teda selles protsessis toetama.

Teise olulise tegurina mõjutas uue osakonna loomist vajadus professionaalse jazzija popihariduse järele Lõuna-Eesti piirkonnas. Seni on keskastme haridus selles valdkonnas olnud Otsa kooli pärusmaa. Ent olukorras, kus Eestis on võimalik kõrgkooli tasemel poppi ja jazzit õppida kahes koolis, oli keskastme haridusvõimaluste laiendamine hädavajalik. Olen väga tänulik Oleg Pissarenkole, kes nõustus Tartusse tulema ja uue osakonna juhtimise enda peale võtma. Just osakonna rajamisel on eriti oluline roll juhil, kellest sõltub suurel määral nii õpetajate koosseis kui ka osakonna üldine nägu.

Milline sulle rütmimuusika osakond kogu koolielu taustal tundub?

Ausalt öeldes tundub uskumatu, et osa-

kond on alles kolm aastat vana. Sedavõrd oluliseks on saanud tema roll kooli üldise ilme kujundamisel. Võib öelda, et rütmimuusika osakonnast on kujunenud koolielu kese. See on toredas nooruses olev osakond, kes on tärganud kevadises pulbitsuses ning kelle esimesed õied on puhkenud. Loodame, et esimesest üheksast lõpetajast saavad omapärased muusikud, kes on võimelised kaasa rääkima eesti jazz- ja popmuusika ilme kujundamisel.

Oleg Pissarenko, kuidas sai sinust kui Eesti ühest tunnustatuimast jazzkitarrist Elleri kooli rütmimuusika osakonna juhataja?

Seda on vist kõige õigem nimetada asjaolude kokkulangemiseks. Asusin 2005. aastal elama Tartusse ja samal ajal tekkis ka Elleri koolil huvi oma tegevust laiendada. Nii et soov oli vastastikune, ühelt poolt kooli valmisolek ja teisalt minu tajumus rütmimuusika õpetuse arendamise vajalikkusest. Tegelikult oli minus kusagil sügaval peidus ka tõenäoliselt kodust päritud huvi õpetajaametis vastu.

Räägi veidi oma osakonna ajaloo ja õpetajatest.

Esimesel aastal oli rütmimuusika erialadest võimalik õppida ainult kitarril. Järgmisel aastal tulid juurde laul ja trummid. Kolmandal aastal, kui tegevus toimus juba osakonna vormis, oli võimalik õppida ka bassi ja klaverit. Kahe viimase aastaga on uute erialadena lisandunud saksofon, viiul ja akordion. Mis õpetajatesse puutub, siis olen väga õnnelik selle üle, et osakonna tegevusega on end sidunud tõelised professionaalid. Esimesed, kes õpeta-

ma asusid, olid Margus Tammemägi, Risto Matson ja Ursel Oja. Hiljem on osakonnaga liitunud Tanel Liiberg, Liisi Koikson, Jorma Toots, Lembit Saarsalu, Raun Juurikas, Indrek Kalda ja Jaak Lutsoja. Eriti tänulik olen Lembit Saarsalule, kelle suured kogemused mängijana ja lai silmaring annab meie osakonna tegevusele teatud kindluse ja järjepidevuse tunde. Kindlasti pole Eestis teist muusikut, kes just jazzit põhitõdesid sellisel tasemel valdaks. Lisaks eelmainituile on meil jazziajaloo ja harmoonia õpetaja Heli Reimann ja solfedžoõpetaja Mariell Piispea.

Milline on sinu arvates õpetaja roll rütmimuusika õpetamisel?

Ma arvan, et see roll seisneb suures osas oma kogemuste jagamises, sest pedagoog on tavaliselt ka tegevmuusik. See tähendab, et õppeprotsess on üldiselt pigem kogemuslik kui teoreetiline. Nii-öelda koolipingis peab õpilane küll läbi käima erinevad stiilid ja omandama mitmekesise muusikalise "sõnavara", kuid lavale minnes peab tal olema isikupära. Seetõttu olen oma õpetustöös püüdnud eelkõige lähtuda põhimõttest, et õpilast ei tasu suruda liiga jäikadesse raamidesse. Peab olema piisavalt julgust, et lasta noorel inimesel end leida. Õpetajal pole mõtet õpilast kättpidi läbi muusikamaailma vedada, noor peab ise selle teekonna läbima.

Missuguseid oma osakonnaga seotud sündmusi sooviksid esile tõsta?

Seni toimunud sündmustest mainiksin kõige huvitavama ja töömahukamana 2009. aasta detsembris Elleri rütmimuusikute ja Tartu Uue Teatri koostöös valminud muusikali "Suur maalritöö", mis etendus eelmise aasta detsembris viiel korral Elleri kooli 90. aastapäeva pidustuste raames. Noorte endi loodud ja mängitud muusikaga ilmus 2010. aasta aprillis ka sa-

Elleri kooli noor jazzi- ja popirahvas.

FOTO KALEV INTS

manimeline CD. Projekti aluseks oli Ellen Niidu lasteraamat "Suur maalritöö", mille suurepärase tekst inspireeris noori väga mitmekesisest muusikast kirjutama. Ma arvan, et see oli hea võimalus muusikaliste ideede katsetamiseks ning lava- ja stuudiotöö kogemuste saamiseks.

Elleri kooli rütmimuusika osakonna eestvedamisel on traditsiooniks saanud ka "Kolme linna kontsert", kus kord aastas kohtuvad Elleri kooli, Otsa kooli ning Viljandi kultuuriakadeemia õpilased ja ansamblid. Need väga meeleolukad üritused toimuvad igal aastal erinevas linnas. Juba kaks korda on korraldatud noorte loomingu konkursi, kus žürii abil selgitatakse välja parimad noored muusikud neljas kategoorias: parim instrumentalist, vokalist, luu- ja seade.

Veel tooksin esile alates eelmisest sügisest Genialistide klubis toimuvaid Rajamuusika kontsert-kohtumisõhtuid, mis leiavad aset MTÜ Rajamuusika ja Elleri kooli koostöös. Tegemist on sarjaga, kus eesti tuntuimad jazzmuusikud musitseerivad, räägivad oma elust ja vastavad kuulajate küsimustele. Meie osakonnas toimuvad ka stiilpäevad. Eelmisel aastal oli näiteks biitlite päev, mil kogu osakonna noored

mängisid ansambli The Beatles muusikat. Sel aastal pühendasime stiilipäeva Herbie Hancockile. Samuti toimuvad avalikud kontserdid Genialistide klubis ja Plink Plongis, meistriklassid ja palju muud põnevaid.

Kui rääkida meie õpilaste muusikalistest saavutustest, siis tahaksin esile tõsta ansambli X-Panda võitu konkursil "Noortebänd 2010" ja ansambli Animal Drama, mis võitis Raadio 2 lemmiku auhinna. Saavutuseks võib kindlasti pidada ka seda, et meie esimesest üheksast lõpetajast õpivad tervelt viis kõrgkoolis: Liis Ring Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, Vootele Ruusma, Laura Junson ja Ilmar Varjun Viljandi kultuuriakadeemias ja Andre Hein Tallinna Ülikoolis.

Ja tulevikuootused?

Üks suur ootus on seotud uue majaga. Seni oleme getusenud üsna tagasihoidlikes oludes, hoovimajas. 2011. aasta suvel alustatakse Elleri kooli uue kõrvalhoone ehitust, kus rütmimuusika osakonnale on planeeritud helikindlad ruumid ja helisalvestusstuudio. Loodetavasti lõpetame õppeaasta 2011/12 juba uutes ruumides. Aga üldiselt jätkame samas vaimus. Tartu vaimus!

Kooli vilistlased õpingutest ja koolist

Liis Ring:

Ausalt öeldes polnud mul enne Oleg Pissarenko juurde õppima asumist õiget ettekujutust oma muusikalisest maailmast. Oleg õpetas mind loominguiliselt mõtlema ja improviseerima ning äratas huvi loomingu tegelemise vastu. Tore on tema juures ka see, et ta toetab uusi mõttesälvatusi ja otsib võimalusi nende realiseerimiseks. Kokkuvõtteks võib öelda, et Elleri koolis veedetud aastad olid väga positiivsed. Kas ka väljaspool kooli konkurentsivõimelised oleme – eks elu näita.

Laura Junson:

Väga positiivne on olnud kogemus, mille sain õpetajatega suhtlemisel. Erinevalt gümnaasiumidest, kus õpilane jääb õpetaja jaoks sageli umbisikuliseks koolipingi täiteks, oli siinses koolis võimalik individuaalsel tasandil suhelda. On väga oluline, et õpetajaga on võimalik pingevabalt vestelda ning arutada mitte üksnes õppeainega seotud teemasid, vaid kõike, mis südamele. See annab julguse rohkem küsimusi esitada ja sellega ka rohkem teada saada.

Andre Hein:

Kool on andnud mulle suure hulga uusi tutvavaid ja suurepärase võimaluse muusikaga tegelda. Siin ollakse pidevalt muusika sees ja tundub, justkui teadlikku muusika õppimist ei toimu. Elleri kool pole tavaline kool, kus õpitakse vaid tuimalt tuupides. Pigem toimub see kogemise, katsetamise, otsimise ja leidmise kaudu.

Vootele Ruusma:

Elleri koolis veedetud aastad olid inspireerivad, aitasid mul leida muusikat. Aga samas võttis mõni asi ka muusikategemise isu ära. Eriti puudutas see õppetöö organisatorset poolt, kus paljud asjad oleksid võinud paremini paigas olla. Kuid kokku võttes olen õpinguaastate jooksul palju tööd teinud ning oma muusikalises arengus pika sammu edasi astunud.

Helju Taugi mõttemaailm

Raamatust “Muusikast võlutud”

IA REMMEL

“**M**uusikast võlutud”. Helju Taugi artiklite kogu. Koostanud Inna Kivi, konsultandid Kristel Pappel, Madis Kolk, Jüri Plink, toimetaja Kristina Lepist. Kirjastus “Ilmamaa”, 2010, sari “Ilmatargad”.

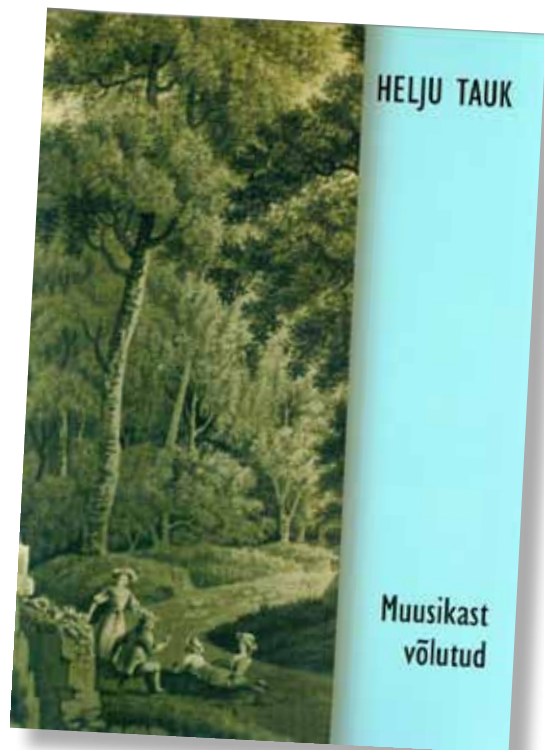
Helju Taugi isiksus ja tema isiksuse mõju on olnud väga mitmetahuline. Ta oli pianist – suurepärase ja orgaaniline ansamblist, muusikateadlane, muusikakirjanik ja õpetaja. Õigupoolest väga eriline õpetaja: mentor, innustaja, valgustaja. Ta oli isiksus, kellega kokkupuude muutis elu, avas silmad, näitas teed, mis viib edasi.

Helju Taugi lennukas loomus tingis selle, et ta oma kirjutiste säilitamise ja katalogiseerimisega palju ei tegelnud. Tiina Mattisen kirjeldab: “Innukalt märkmeid tegev Helju, hulgast eri suuruses täiskriipseldatud sedelikestest mosaiiki laduv Helju – see pilt on küllap paljudel elavalt silme ees. Raskem on teda meenutada süstemaatiliselt, leht-lehelt mahukaid uurimusi kirjutas.” Kristel Pappel mainib: “See, et Helju Taugil oma mõtete kirjapanek lõpuks nii vaevaliseks muutus, oli nagu mingi saavutamatu täiuseihalus, soov leida järjest kauni-maid, kujukamaid, tabavamaid sõnu. [---] Tauk ei tundnud kohmetust või jõuetust sõnu välja öelda, vaid anda neile trükiteksti vangistatuna justkui lõplikkus.” Seda tänuväärsem on aga, et suur osa neist materjalidest on nüüd kokku kogutud.

Raamatu avab artikkel Veljo Tormisest, ilmunud 1970. aastal raamatus “Kuu Eesti tänase muusika loojat”. Järgneb “Jooni Eduard Oja loomingulisest isiksusest eesti muusika arengu taustal”, mille ilmumisest

on mul eriti hea meel. Katkendid sellest kirjutisest ilmusid 2005. aastal Muusika jaanuarinumbris, kui möödus sada aastat Eduard Oja sünnist. Teadsin, et Helju Tauk on põhjalikum ja parim selle Eesti muusikaloo traagilise saatusega geeniuse tundja. Sain selle õhukesel kollakal paberil masinakirjas artikli Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumist ning asusime Taugiga seda läbi töötama, löike valida ning mõtteid lisama. See töö ja kokkupuuted temaga on minu jaoks erakordselt suure väärtusega.

Rohkesti on kogumikus Helju Taugi ajalehtedes Sirp ja Vasar, Õhtuleht, Kodumaa, Noorte Hääl jne ilmunud muusikakirjutisi, teemadeks toleaeagsed noored heliloojad, muljed festivalilt “Varssavi sügis”, Hiiumaa kultuurimatk, Jaan Rääts, Tiit Kuusik, Urve Tauts, Aurora Semper, Leo Normet, Veljo Tormise looming ja palju muud. Raamatusse on koondatud ka Teater.Muusika.Kinos ilmunud Helju Taugi intervjuud Ene Üleoja, Taavo Virkhausi, Eino Tambergi ja Hugo Lepnurmega ning intervjuu Lilian Semperiga Sirbis ja Vasaras. Väga tähendusrikkad ja mõtlemapanevad leheküljed on Tuudur Vettiku, Riho Pätsi ja Alfred Karindi represseerimislööd. Raamatu lõpetab Helju Taugi kõne ERSP asutaval koosolekul Pilstvere kirikus ning intervjuu tema endaga Tiina

Mattiseni, poeg Madis Kolgi, Mare Põldmäe ja Nele Araste vahendusel.

See on armastuse ja hoolega koostatud raamat, lisamaterjaliks väga ülevaatlik Helju Taugi eludaatumite register ning täielik raadio- ja teleasaadete bibliograafia, koostajaks Eeva Potter. Lugejana oleksin ehk vaid soovinud seda, et iga artikli järel oleks olnud märges tema algallika kohta. Vastav register on olemas raamatu lõpus, kuid aeg-ajalt oli pisut ebamugav neid andmeid sealt vaadata. Samas oli see informatsioon seal ülevaatlikult kokku koondatud.

Kristel Pappel lausub raamatu järelsõnas: “See, mis Helju Tauk on kirja pannud ja mida nende kaante vahelt võib lugeda, ei jaks paratamatult avada tema mõttemaailma kõigis värves. On palju seda, mida peaks veel lugejateni tooma – näiteks tema väga populaarsete raadiosaadete tekstid.” See aga tähendab, et Helju Taugi pärandi avastamine ja jäädvustamine jätkub.

“Jõulujazzi” kõige “jazzim” kontsert

JOOSEP SANG

Äsja aasta külluslike muusikaliste jõulukinkidega lõpetanud “Jõulujazz” oli mitmepalgeline, sisukas ja palju pakkuv. Ükski nendest kontsertidest, mida mina külastasin, polnud igav ega argine. Vokaalansambel Take 6, mille liikmed kinnitavad, et rahulduvad ainult kõige-kõige paremaga, pakkuski tipptasemel hääleakrobaatikat, mida võimendasid hästi läbi mõeldud *show* ja lihvitud artistlikkus. Soulilaulja Macy Gray pakkus veelgi efektsema, üle kahe tunni kestnud etenduse, tõmmates vaevata endaga kaasa kõik, kes väljamüüdud Nokia kontserdimaja parteris ja kahel rõdul olid. Portugali *fado*-lauljatar Cristina Branco kontsert (samuti täissaalile, seekord Vene Kultuurikeskuses) pakkus Macy Gray gruuvidele suurt kontrasti, ent oli ometi samuti intensiivne ja emotsionaalne, muusikaliselt ehk “ilusamgi”. Kena oli kuulata ka Eesti esinejaid. Raivo Tafenau esitas koos laulja Sergio Bastosega ja tavalisest veidi suurema taustaansambliga enda ning Brasiilia autorite lugusid. Ning meie hetkel (kindlasti teenitult) kõige rohkem tähelepanu pälviv noor jazzilaulja Kadri Voorand esines trioga, kuhu kuulusid veel kitarrist Virgo Sillamaa ja bassist Taavo Rimmel, kavas valdavalt enda ja Sillamaa loodud markantsed ja meeleolukad laulud. Hiljem astus Voorand lavale ka koos noortest lauljatest koosneva sekstetiga, mille debüüt andis lootust, et pärast paratamatut teineteisega kohanemist ning ansamblikõla ja intonatsiooni viimistlemist võib kuuik tõusta kõrgemale kui ükski eestimaine vokaalansambel varem.

Minu kuuldutest kõige jazzilikum ja võib-olla ka kõige suurema elamuse valmistanud kontsert toimus 11. detsembril, mil Vene Kultuurikeskuse lavale astusid trummar Francis Lassus, saksofonist Philippe Sellam ja bassist Linley Marthe. Enne nende esinemist võis mõnigi mõlgutada selle üle, kas vaid kolmest muusikust

Kolm pead on ikka kolm pead: Linley Marthe, Francis Lassus ja Philippe Sellam.
FOTO INTERNETIST

ja ilma harmooniapillideta ansambel ikka lava ära täidab. Täitis küll, ja kuidas veel! Francis Lassus, keda iseloomustab äärmine konventsioonivabadus ja riukalik fantaasiatend, ühendas trummimängu laulmisega. Linley Marthe mängis sageli parema käega süntesaatorit ja samal ajal vasakuga bassi (lisades paiguti ka taustavokaali). Ja Philippe Sellam kasutas tihti elektroonikat, muutes oma ühehäälse alt- või sopransaksofoni mitmehäälseks. Tulemuseks oli tihedam kõlakangas kui mõnegi kvarteti või kvinteti puhul. Kolmik tegi kummarduse Joe Zawinulile (Marthe mängis aastaid Zawinuli bändis ja esines sellega 1999. aastal ka Tallinnas), kuid lähenes kadunud *fusion*-

jazzi gigandi muusikale väga vabalt ning loominguiliselt. Kõik kolm on esmaklassilised muusikud: Sellam kauni ja intensiivse tooniga, Lassus väga ekstravertse esinemislaadiga ja Marthe ülivirtuoosse mängutehnikaga. Iga mees sai palju ruumi soolodeks, kuid sama paeluv kui solistlikud “väljaastumised” oli ka trio ansamblikeemia oma rütmiliste, harmooniliste, vormiliste ja dünaamiliste nüanssidega. Pean tunnustama, et nimed Lassus ja Sellam olid mulle varem tundmatud (ehkki neist viimane on “Jazzkaarel” esinenud tantsujazzi ansambli NoJazz ridades). Võin kinnitada, et enam need nimed ei unune.

Eesti esimene trummifestival

11.–13. novembrini toimus esimene Eesti trummifestival, korraldaja Tallinna Filharmonia. 11. novembril “Maailmatrumm” Rock Cafés; esinejad Pandit Mukesh Sharma (sarod), Jamila (bharatanatyami tantsija), Ismaila Sane, Pape Sarr, Yamar Thiam (tants, löökpillid), Brian Melvini East-West Rhythm Band: videokujundus etnilistest löökpillidest: Hille Karm; 12. novembril Rock Cafés Peeter Jõgioja show “Trummituleöö”; 13. novembril Kumu auditooriumis “Klassikapäev”, esinejaks ansambel Paukenfest: Madis Metsamart, Anto Önnis, Aleksandra Anstal, Vambola Krigul, Lauri Ahone, Tallinna Kammerorkestri laienatud koosseis, dirigent Risto Joost.

Kui trummifestivali produtsent Heli Vaus-Tamm mulle ütles, et Eestis pole kunagi varem trummifestivali olnud, siis ma jäin mõttesse ja ega meenunud küll. Seda tore-dam, et nüüd lükkas esimese sellise käima

Tallinna Filharmonia, varastades teistel sellega hüva idee nina eest ära. Tegelikult olevat festivali idee olnud hoopis Eestis elava jazztrummari Brian Melvini kaua-aegne unistus. Ja nii ta teoks saigi, kui parafraseerida Švejki.

Festival ise oli kahepäevane, ent asjaolude kokkusattumise tõttu sain minna vaid “Maailmapäevale” ehk siis trummifestivali maailmamuusika osale. Rock Café oli sel neljapäevaõhtul korralikult publikut täis. Juba uksele löi ninna idamaise toidu lõhn ja kõigepealt ma suundusingi vaatama, mida toredat seal pakutakse. Oli taimetoitu ja tüüpilist eesti maitsele kohandatud idamaa kööki restoranist Villa Thai. Lubatud Aafrika toitu ei paistnud kuskilt, aga võib-olla oli see juba ära söödud. Rahvas oli kirju, boheemidest ja idamaa friikidest tõsiste ülikonda ja kostüümi riietatud paarideni. Ka kostis võrdsest nii eesti kui vene keelt, sedagi ei juhtu eestimaistel üri-

tustel just tihti. Olles harjunud Rock Cafés pigem rockiüritustel käima, oli päris huvitav sellise publiku pigem hillitsetud meeleoludega kokku puutuda.

Ettenähtud tunnil astusid mitte väga suure hiline misega madalale lavale kaks india last, kummardasid ja istusid instrumentide taha. Need olid Arshad Khan tabladel ja Pandit Mukesh Sharma sarodil, mis meenutas kõige rohkem Afganistani *rubab*’i ehk pika kaelaga pilli, millel on häälestuskrihvud nii otsas kui kaela külje peal. Häälelt on sarod aga midagi sitari ning *steel*-kitarri vahepealset. Juba esimestest helidest peale oli tunne, et midagi on valesti. Kuulates ja vaadates ning saalis ringi liikudes sain aru, et heli on seekord absoluutselt paigast ära. Ma mäletan veel kahe aasta tagust india muusika kontserti Viljandi pärimusmuusika festivalil, kus tablade bassid pidid mul läätseid silmast välja lööma. See aga, mis toimus Rock Cafés, oli

Senegali trio Ismaila Sane, Pape Sarr ja Yamar Thiam.

FOTO HEITI KRUSMAA

alla igasugust arvestust. Kes on kunagi tablamängu kuulnud, sai aru, et publikuni jõudis selle pilli helidest heal juhul vaid kolmandik, kui mitte veerand. Õnneks paistis enamikul olnud tabladega vaid põgus kokupuude ja nii nad – kes seistes, kes vähesel pinkidel või suisa põrandal istudes – kontserti jälgisid. Lõpuks leidsin ma koha, kus tabla oli oma helirikkuses enam-vähem kuulda. See oli suitsuruumi ukseesine, mis jäi kõlarite taha. Laval toimuvat pidi küll servalt vaatama, aga mis siis.

Tüüpiliselt india klassikalisele muusikale koosnes ka trummifestivalil esitatav improviseeritud kindlal teemal. Kontserdi teises osas ühines orkestriga Arno Kalbus ja rahva ette tuli ka kõhutantsija Jamila. Mulle oli see esimene kord kuulda tablat sooleerimas, siiani olen seda pilli kohanud vaid saateinstrumendina. Võib-olla sellepärast tundusid Khan ja Sharma kuidagi leigetena. Meisterlikult mängitud lugudes jäi puudu seda ekstaasi, mis tavaliselt käib koos india tablamuusika kontsertesitustega. Küll oli aga ekstaasi ja särtsu Jamila esinemises. Lava kõrval seistes oli kuulda isegi ta jalgade metsik trampimine ja ehete kõlin. Igatahes oli ta ära teeninud tormilise aplausi!

Mis india ja eesti muusikutele särtsus puudu jäi, selle korvas täielikult Senegali trio Ismaila Sane, Pape Sarr ja Yamar Thiam. Nende esinemise aluseks oli Ismaila Sane mängitud *talking drums*, millele teised sekundeerisid. Rütmiline morsesarnane trummihelide laviin peaks paljudele tuttav olema vanadest Tarzani filmidest, paljudes Aafrika regioonides oli *talking drums* sidepidamisvahend. Aafriklastel läksid nii hoo- gu, et tilkusid juba esimese loo lõpuks higest. Nüüd läks lahti tantsuks ja tantsijate hulk kasvas iga hetkega.

Kontsert oli kindlasti kuulajatele unustamatu ning trummifestivalidega tuleks tingimata jätkata.

Aimar Ventsel

DJ ja Raadio 2 saatejuht

*

Trummifestivali "Klassikapäeva" tutvustuseks lugesin, et see kontsert on kantud romantismi hõngust. Nii oligi: kuigi hilisõhtu novembrihõmaruses kõlas ansambli PaukenfEst esituses nüüdismuusika, mõjusid kuulatud teosed, Takemitsu "Rain Tree" ning

Gavin Bryarsi "One Last Bar Then Joe Can Sing" ja "New York", meditatiivselt, salapäraselt ja ehk isegi romantiliselt. Ansambli PaukenfEst põhipillid marimba ja vibrafon on ühed kontsertlikumad löökpillid, millele kirjutatud ka mitmeid soolokontserte. Mitu seda tüüpi instrumenti koos ei mõjunud ühetaoliselt. Küllap johtus see ka teoste valikust.

Takemitsu tundlik muusika ühendab sügavuti ja orgaaniliselt ida ja lääne muusikakeele. Iseõppijast helilooja looming on saanud inspiratsiooni John Cage'ist, Olivier Messiaenist ning toetub jaapani traditsioonilisele muusikale. 1981. aastal kirjutatud "Rain Tree" põhineb Kenzaburo Oe jutustusel "Clever Rain Tree" ning on kirjutatud koosseisule soolovibrafon, kaks marimbat ja krotaalid. Kuulsa minimalistliku Gavin Bryarsi loomingus on löökpillid mänginud tähtsat rolli: näiteks tema ooperis "Medea" asendab löökpillikvintett viiulirühma. Helilooja ise on öelnud: "Minu jaoks on klaviatuurlöökpillide perekond sama oluline kui keelpillid. Neil on võrdselt võimalik mängida väljendusrikkalt." Bryarsit on Eestiski küllalt palju esitatud, kuid teoseid "One Last Bar Then Joe Can Sing" ja "New York" pole siiani Eestis veel ettekandele toodud.

Loos "One Last Bar Then Joe Can Sing" (1994) põimuvad minimalistlikud vormelid helilooja tihtipeale meditatiivse aeglusega kulgevas helikeeles keerukateks mustriteks, ehitades dünaamiliselt kasvava, polüfoonilise tekstuuriga tervikvormi.

Teoses "New York" (2004) lisab autor löökpillikoosseisule (kolm marimbat, kaks vibrafoni, kolm kellamängu, ksülofon jm) veel kammerorkestri, kus

keelpilliorkestri kõla täiendavad puhkpillikvintett ja klaver. "New York" on ulatuslik meditatiivne kompositsioon, mis jätkab eespool nimetatud teose ülesehituslikku suunda ulatuslikumal ja keerukamal moel. Ansambel PaukenfEst on virtuoosne, võimekas ja väga nüüdismuusikatundlik kollektiiv ning nende teoste esitus oli Eesti kontserdieluse omaette sündmus. "New Yorgis", kus lisandus orkester, oli võib-olla kuulda väikesi nihkeid koosmängus, kuid kogu kontsert oli meeleolukas, intensiivne ja seoseid loov.

Pisut kahju oli, et kontserdil ei olnud kaasas kavaraamatut, mida nende keerukate ja uute teoste kuulamine ehk juurde vajaks. Kõige olulisem on aga, et sel õhtul tekkis sümbioos, mida Bryars on kirjeldanud nii: "Muusika sünnib seostest teistega, see tähendab ühelt poolt esitajaid ning teiselt poolt auditoriumi, kes selle vastu võtab. Selles mõttes on muusika omaette mikrokosmos, sotsiaalne organisatsioon."

Võrukeelsete koorilaulude ja -seadete konkurs

Konkursile oodatakse võrukeelsed teosed kõigile kooriliikidele. Oodatud on kooriseaded juba loodud lauludele ja ka päris uued koorilaulud.

Auhinnafond on 2000 Eurot.

**Võistlustööd tuleb saata
Võro Seltsi VKKF aadressil hiljemalt
15. septembriks 2011.**

**Lähem info ja kontakt:
www.umapido.ee**

Võro Selts VKKF
Tartu tn 48, 65609 Võro
tel 78 28750, 78 28752
projektjuht Triinu Ojar, tel 533 22 153
triinu.ojar@wi.werro.ee

Meistrite ja noorte muusikute harmooniline ansambel: Anne Ilves, Peep Lassmann, Mikk Murdvee, Henry-David Varema ja Mari-Katrina Suss.
FOTO MAIT JÜRIADO

Kui te armastate Brahmsi...

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Kui te armastate Brahmsi, siis olite kindlasti 14. novembri õhtul Estonia kontserdisaalis kuulamas helilooja kahte ulatuslikku kammerteost, Klaverikvartetti A-duur op 26 aastast 1861 ja Klaverikvintetti op 34 f-moll, mis on loodud aastal 1864 Viinis, esmakordselt ette kantud neli aastat hiljem Pariisis.

Esitajate seltskond töötas parimat: keelpillikvartett koosseisus Mikk Murdvee, Mari-Katrina Suss, Anne Ilves ja Henry-

David Varema ning pianist Peep Lassmann. Pettuda ei tulnud, kontsert oli lausa nauditav, ilma vähimagi häiriva kõrvalnüansita. Kui karmi sõna poolest tuntud muusikateadlased kuulavad kontserti enesesse süüvinud naudingulmuga kinnisilmi, siis kõneleb see juba iseenda eest! Kõrvalt vaadates – see ei olnud publik, kes trambiks vaimustusest jalgu, hüüaks “braavo!” ja tõuseks lõpuks aplodeerides püsti, nurudes liisapalu. Ei – see oli Brahmsi muusikat mõis-

tev publik, kes ilmselgelt ei tahtnud pärast kontserdi lõppu, st pärast Klaverikvinteti kuulamist enam midagi rohkemat, kui vaikselt oma argipäeva tagasi pöörduda, hing tühe elamuse võrra rikkam.

Juba Brahmsi eluajal hinnati tema Klaverikvintetti f-moll väga kõrgelt. Brahms on põhjalik, enda vastu armutu viimistleja, mille tulemusena on helitöö teeninud ära niisuguseid epiteete nagu “suurepärane”, “täiuslik”, “vaimurikas”, “hiil-

gav”, koguni “epohhi loov”, tsiteerides Leelo Kõlari teksti kavalehel. Esitajate jaoks on sellise teose kallale asumine intrigeeriv, samas annab see muusikaliselt tohutult palju. Nii kohtabki seda oopust kontserdikavades üsna tihti. Ansambel, milles sisaldub terve keelpillikvartett pluss klaver, on üks täiuslik kooslus ja pakub kõikvõimalikke muusikalisi mõtteid ja arendusi: puhtakõlalist kaunist kantileeni, arenduse pingeid ja äärmist, lausa sümfooniliselt täiskõlalist dramatismi.

Esitajad olid head. Eriti võlus *piano*-nüansside rikkus ja üldse tõsiromantiliste tunderõhkude kartmatu väljamängimine. “Vedajaks” ehk tooniandjaks selles tundes olevat tšellist Henry-David Varena, kes on praegusel ajal oma loominguksel kõrgtasemel. Võib-olla just selle tõttu ei hakanud prevaleerima teine meister, pianist Peep Lassmann, vaid ansambli kui terviku balanss oli väga hea. Noored mängijad Mari-Katrina Suss (teine viiul) ja Anne Ilves (vioola) on tõmmanud võiduloosi, mängides koos niisuguste muusikutega. Mikk Murdvee (esimene viiul) on Vladimir Alumäe lapselapsena kolmandat põlve viiulikunstnik. Ta on intelligentne ja väga musikaalne. Tal on kaunis toon ja suurepärase “ajataju” ehk terikutunnetus. Romantilises muusikas võiks ta ehk ise rohkem avaneda (Varemega võrreldes oli ta pisut nagu “sordiini all”), kuigi Brahmsi muusika puhul võib selle sügavaimat allteksti tajudes ka kinnisema eneseväljenduse juurde jääda. (See on mõtlemise koht.)

Kuulaja jääb alati subjektiivseks. Nii ei saanud minagi sel korral suuremat elamust mitte “epohhi loovast” Klaverikvintetist, mis tundus justkui liiga korrastatud, liiga “ettekuuldav”, aimatav, stiilipuhas ja täiuslikes vorminormides, vaid kontserdi esimese poole teosest, kohati lihtsameelsemast, samas ülrikauni lüürika ja sügavalt dramaatilise arendusega episoode kätkevast Klaverikvartetist A-duur (viiul, vioola, tšello ja klaver). Siit leidsin ma igal hetkel üha jälle ja jälle üllatavaid muusikalisi mõtteid, ansambli erakordset mõistmist, st materjali “jagamise” originaalsust, ja mis kõige olulisem, puhast Ilu.

Siiras tänu Eesti Interpreetide Liidule kõrgetasemeliste Eliitkontsertide eest!

Siluetid ja labürindid Tallinna Metodisti kirikus

MALLE MALTIS
helilooja

4. detsembril toimus Tallinna Metodisti kirikus kontsert “Siluetid ja labürindid”, kus kõlas eesti heliloojate Tõnu Kõrvitsa, Arvo Pärdi ja Lepo Sumera ning hollan-

di helilooja Henk Badingsi muusika. Tõnu Kaljuste juhatusel musitseerisid Tallinna Kammerorkester ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia segakoor.

Helilooja labürindis.
FOTO MAIT JÜRIADO

Omapärase pealkirjaga kontserdile andsid nime kaks kavas olnud esiettekannet, Arvo Pärdi "Silhouette", *hommage à Gustave Eiffel* keelpilliorkestrile ja kolmele löökpillimängijale ning Tõnu Kõrvitsa keelpilliorkestriteos "Labürindid".

Ühe heliteose komponeerimine on iseenesest väga sarnane projekteerimis- ja ehitamisprotsessiga – on vaja kujunda da ja mõõta, osakesi kokku sobitada ja si- luda. Ka kommentaarid oma uudisteosel on Pärt maininud paralleele muusika ja arhitektuuri vahel ning "Silhouette", muusikaline kumardus arhitekt Gustave Eiffelile, on otseselt inspireeritud arhitekti tuntuimast oopusest – Pariisi Eiffeli tornist.

Kuid "Silhouette" ei ole Eiffeli torniga seotud mitte üksnes inspiratsioonitasan- dil. Võib öelda, et Pärt on terve oma teo- se vormi tornilt laenanud. Kui võrrelda selle proportsioone "Silhouette'i" ajaliste ja dünaamiliste mõõtetega, siis on need omavahel üsnagi huvitavas vastavuses. Just nii, kuidas liigendub Eiffeli torn, ja- guneb ka "Silhouette" selgelt kolmeks vormiosaks.

Muusikalise materjali poolest võib teost pidada kokkuhoidlikuks, isegi kasi- naks, aga just selline on ka Eiffeli torn – ilma erilise välise viimistluse ja toretseva- te kaunistusteta, justkui kõigest auklik massiivne metallkarkass. "Silhouette'i" põhiosa moodustab üliaeglane ja raske- pärane, kolmeosalises taktimõõdus liikuv muusika. See meenutab valssi, kuid on il- ma õige viisita ning sobiks ehk olema karkass või saatefaktuur ühele võimaliku- le valsile. Muusika kulgeb hüpetega äär- muslike registrite vahel, nagu viidates metallsõrestiku auklikkusele, mis jällegi lisab muusikale omamoodi läbipaistvust. Viiulite kõrges registris kõlavates külma- des akordides ja löökpillide sonoristlikes kõlamängudes on aimata metallikriginat ja tuulesahinat...

Kontserdi teise esiettekandena kõla- nud Tõnu Kõrvitsa "Labürindid" koosnes vormiliselt seitsmest muusikalisest ruu- mist ehk lühikesest palast, mis rajatud mõnele kindlale mänguvõttele või kom- positsioonitehnikale, fokuseeritud mõne- le eelistatud intervallile, rütmile või har- mooniale. Muusikas leidis üsna rohkelt imitatsioonivõtteid, mis löid kujutluspildi pikas tunnelis kulgevatest helidest ja nen-

de kajast. Huvitaval kombel ei olnud ligi 20-minutise teose osade vahel suuri kontraste, mida oleks oodanud nii peal- kirjast kui ka mitmeosalisest teosest üldi- selt. Kui sageli seostub labürindi idee ekslemise, väljapääsu otsimise ning ohtli- ku rännakuga läbi pimedate tunnelite ja ruumide, siis Tõnu Kõrvitsa muusikala- bürint oli pigem turvaline ruum ja liiku- mine selles kindlasuunaline – tunneli lõppu, valgusallika poole. Muusika oli väljapeetud, mõtisklev ning enesesse vaat- tav, üldine kulgemine pigem staatiline, tegemata liigseid püüdlusi köitmaks pub- liku tähelepanu tempo- ja dünaamika- kontrastidega.

Rohkem kontraste võis kuulda Lepo Sumera energilises, Doris Kareva absur- ditekstile loodud teoses "Concerto per voci e strumenti" segakoorile ja keelpilli- orkestrile ning Henk Badingsi 1960 val- minud Sümfoonia nr 9, milles väga sel- gelt joonistusid välja jõulised kujundid ja kõlaväljad ning sihikindlad liikumissuu- nad.

Mõlema esiettekande autorilt oli ka- vas ka nende varasemat loomingut. Esitusele tulid veel Kõrvitsa "Kreegi vi- hik" keelpilliorkestrile ja segakoorile ning Pärdi "Kaks hällilaulu" keelpilliorkestri ja naiskoori versioonis, mis moodustasid kogu kontserdile ilusa lõppsõna.

Tallinn International
Piano Competition
2011

Kultuuripealinn Tallinn 2011 esitleb

II Tallinna Rahvusvaheline Pianistide Konkurss

9.-17. november 2011

Konkursile on oodatud noored pianistid
vanuses 16-32 aastat

Registreerimise lõpptähtaeg 1. juuli 2011

Täpsem info aadressil www.tipc.ee

Korraldajad: Eesti Klaveriõpetajate Ühing,
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

“Con brio” toob lavale tulevikumuusikuid

NELE-EVA STEINFELD

pianist

XI Eesti noorte interpretide konkursifestiival “Con brio” 27. ja 28. novembril ja lõppkontsert 5. detsembril Estonia kontserdisaalis.

Estonia kontserdisaal kui Eesti parimaid ja suuremaid saale klassikalise muusika ettekandeks on ilmselt iga solisti või ansambli unistuste esinemispaik, kuhu just ülearu sageli mängima ei pääse ka professionaalsed eesti muusikud, alles haridust omandavatest noortest rääkimata. Suures saalis mängimine on interpreedile arenguks hädavajalik, õppimaks kasutama saali täitmiseks vajalikke tehnilisi ja kunstilisi vahendeid. Vestlustest selguski, et paljude “Con brio” osalejate eesmärgiks oli kui just mitte võit, siis vähemalt haruldane võimalus panna võimeid esindussaalis lihvitud kavaga maksimaalselt proovile.

Kuigi on päris kummaline, et ühel konkursil võivad kõrvuti võistelda nii akordioniduo kui vokaalsolist, on “Con brio” žürii eesmärk üks: avastada uusi ja esinemisküpsid noori muusikuid. 1991. aastal Madis Kolgi algatatud võistlus on ligi kahekümne aasta jooksul sõelunud välja andeid, kes on väljapaistvate muusikute ridadesse kindlalt püsima jäänud, nagu Arvo Leibur, Andrus Haav, Ralf Taal, Virgo Veldi, Age Juurikas, Silver Ainomäe või Mihkel Poll. Kui meenutada aastat 2006, mil žüriiliige Peep Lassmann andis oma kunstilistele põhimõtetele toetudes välja peavõiduga võrdse summa oma taskust viiuldaja Rūta Lipinaitytēle, siis on selge, et žürii koostöö ei saa alati laabuda erimeelsusteta. Ent nagu eespool kirja pandud võitjate rida tõendab, on žürii vaist tulevaste kõrgetasemeliste ja tahtejõuliste professionaalide väljaselgitamisel olnud õige ja oli seda selgi aastal.

Tänavu oli “Con brio” tee jalge alla võtnud 18 solisti ja ansambli. Rõõmustav

“Con brio” võitja flötist Heili Rosin.

oli asjaolu, et kõik osalejad olid suhtunud nõudlikult kava ettevalmistusse ja keegi ei piirdunud ainult lati alt läbi jooksmisega. Kui varasematel aegadel on osalenud arvukalt pianiste, siis tänavu moodustasid peaaegu poole osavõtjatest puhkpillimängijad, nende seas trompeti, fagoti ja oboemängijad, kaks flötisti ja kolm klarinetisti. Eelvoorus osales veel kaks pianisti, kolm viiuldajat, tsellist, akordioniduo ja klaveritrio. Esmakordselt konkursi ajaloo oli kohustuslik esitada kahes voorus erinev kava, mida hindas žürii koosseisus René Eespere (esimees), Marje Lohuaru, Heidi Pruuli, Tiia Teder, Arvo Leibur, Margus Vahemets, Marko Martin, Neeme Punder, Tuuli Metsoja ja Svea Ideon-Marks.

Reglemendi kohaselt pääseb lõppkontserdile maksimaalselt kuus solisti-ansambli. Eelvoorus oli aga veel üsna mitu

koosseisu, kes kahjuks finaali ei mahtunud. Üks neist oli barokkviuldaja Meelis Orgse, keda saatis klavessiinil Reinut Tepp. Orgse on lõpetanud Sibeliuse Akadeemia viiuli ja barokkviuli erialal ning tema mängus oli asjatundlikkust, virtuoossust ja pühendumust. Tõsise suhtumise ja võimsa häälematerjaliga üllatas bariton Ott Indermitte, keda saatis klaveril eelmise “Con brio” võitja Jaan Kapp. Ansambel oli nauditav ning eraldi vääris tähelepanu Kapi meisterlikkus saatetartii tabaval kujundamisel. Sisukalt esines pianist Kirill Lissijenko, esitades oma natuurile hästi sobivat vene muusikat, millest kõige paremini õnnestusid Rahmaninovi prelüüdid. Kahju, et finaali ei pääsenud noor klarinetist Marten Altrov, kes paistis silma suure muusikaalsuse ja tehnilise osavusega.

Nüüd aga finalistidest. Küpse ja tõsise etteaste tegi mõlemas voorus oboemängija Heli Ernits, kelle musitseerimine oli kõrgetasemeline nii tehnika kui sisu poolest ning kes esitas väga oskuslikult kokku pandud kava Couperini, Antonio Pasculli, Telemanni ja Martinü teostest. Tema sõnum oli huvitav ja kaasahaarav ning siit ka ERSO solistipremia.

Viiuldaja Ivi Ots, kes pälvis Vanemuise sümfooniaorkestri ja The International Holland Music Sessionsi preemiat, esitas eelvoorus koos pianist Jaan Otsaga meeldejäävalt Prokofjevi Sonaadi D-duur. Lõppkontserdil kõlas tema esituses Ysaÿe Soolosonaat ja esimene osa Wieniawski Viiulikontserdist fis-moll. Ivi Ots on võimekas viiuldaja, kel on hea tämbritaju ning muusika kaudu nii mõndagi öelda. Ent finaalis tundus, et viiuldaja polnud millegipärast kõige paremas sõiduvees ja ei saavutanud teoste ja publikuga nii head kontakti, kui tema andekus ja professionaalsus lubaksid.

Akordioniduo Kristel Laas ja Aivi Tilk üllatas hea ansambliunnetusega. Pole ime, sest koosmängu alustati juba kahteist aastat tagasi. Kõnekas oli duo esimese vooru kava, ent lõppkontserdil pakutu jäi pisut staatiliseks ja ühetaoliseks. Kui ansambli mängurõõmu üldisemalt miski segada võiks, siis ilmselt vähene repertuaarivalik.

Publikupremia pälvis Con Brio Trio koosseisus Maaren Randvere (viul), Theodor Sink (tšello) ja Johan Randvere (klaver). Esimeses voorus kõlas Šostakoviči Klaveritrio nr 2, esitatud tehnilise üleoleku, pinge ja tabavate karakteritega. Tundus aga, et finaali pääsemine tuli ansamblile pisut üllatusena, kuid ülesandega saadi siiski hästi hakkama. Trio mängus oli tunda nooruslikku ja ehedat õhinat ja muusikasse sisseelamise võimet. Erilist tähelepanu väärnis Theodor Singi soe ja ergas tšellokõla.

Duo Helena Tuuling (klarnet) ja Liivi Arder (klaver) esines mõlemas voorus väga stabiilselt, pälvides Eesti Televisiooni auhinna. Esimese vooru kava jäi pisut ühekülgseks, teises voorus oli Ester Mägi Sonaadi ja Horovitz'i Sonatiini kontrast juba parem. Ehk oleks võinud kavva võtta midagi klassika või päris nüüdisloomingu vallast, sest Helena Tuuling on ju nüüdismuusikaansambli U: liige.

Viiuldaja Ivi Ots pälvis Vanemuise sümfooniaorkestri ja The International Holland Music Sessionsi preemia.

FOTOD EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

“Con brio” üldvõitjaks tuli 20-aastane flötist Heili Rosin, kes sai Eesti Kontserdi, EMTA, Eesti Interpreetide Liidu ja Klassikaraadio auhinnad, viimasega kaasneb salvestusleping ja artisti esitamine EBU noorte interpreetide konkursile “New Talent 2011” Bratislavas. Flööti on Heili Rosin mänginud kaheksa aastat, neist viimased kaks Mihkel Peäske juhendamisel. Tema mäng on virtuoosne, tal on

võime panna ennast kuulama ja haarata muusikalist vormi suure plaanis ning tema pill kõlab lausa trompetliku sära ja võimsusega. Samuti ei puudu andekomplektist raudne lavanärv, suur tahtejõud ja töökus, mis sellist tulemust saavutada lubavad. Need omadused kuluvad ära kõigile, kes oma alal midagi korda saata soovivad.

paistva esinemise eest sai Daniil Saltun.

Konkurssi toetasid Eesti Kultuurkapital, Saksa saatkond, EMTA ja EMIK.

Tamar Nugis (Elleri kooli IV kursus) ja Karolis Kaljuste (EMTA II kursus) Figaro ja Susanna nõudlikes ja värvikates rollides.

FOTO KRISTJAN TEEDEMA

“Figaro pulm” Elleri kooli moodi

Heino Elleri nim Tartu Muusikakool tõi novembri lõpul välja Mozarti koomilise ooperi “Pöörane päev ehk Figaro pulm”. Töömahukat ja suurt pühendumist nõudnud projekti võis Tartu Ülikooli Ajaloomuuseumis nautida eksklusiivselt ainult kolmel öhtul. Osades lauluosakonna õpilased ja vilistlased; kaastegevad Karmen Puis, Tartu keelpillikvintett ja Irina Oja klaveril. Lavastas Taisto Noor, kunstnikutöö tegi Marge Martin ning tantsuseaded Rufina Noor. Koomilise ooperi süžee ja intriigid toodi publikuni vähem kui kahe tunniga, kasutades jutustavaid vahetekte ja dialooge.

Lavastaja Taisto Noore sõnul oli see lauljate ellusaatmise etendus: “Nõudlik materjal, mis näitas, kas kooliraha tuleks tagasi maksta või mitte. Lisaväärtusena said õpilased tunda, mis on ooperi tegemine ja mis on töö teatris.”

Kool on oma muusikateatri projektidega varemgi linnarahvast rõõmistanud. Eelmisel aastal etendati Kálmáni operetti “Silva”, mis läks samuti suure publikumenuga.

Võistlesid Lõuna-Eesti noored pianistid

3.–4. detsembrini toimus Tartus taas silmapaistva pedagoogi ja kauaaegse Elleri kooli direktori Ago Russaku nime kandev kon-

kurss Lõuna-Eesti noortele pianistidele. Osalesid muusikakooli III–VII klassi õpilased.

Žürii esimees Eeva Sarmanto-Neuvonen Helsingi Sibeliuse Akadeemiast hindas konkursi korraldust väga heaks ning tunnustas õpetajaid, kes olid valinud oma õpilastele sobiva ja paraja raskusega kava. “Eesti klaveriõpilastel on väga hea kool, tehnika ja kõlameel, neil on õige mänguasend ja vaba käsi. Soovin noortele mängijatele veel rohkem julgust teoste tõlgitsemisel, omapära ja süvenemist,” lisas ta. Veel kuulusid žüriisse Lembit Orgse ja Ia Remmel.

Kolmanda klassi parimaks pianistikks kuulutati Georg Lang (Tartu I MK), II koht – Oskar Telgmaa (Tartu I MK), III koht – Tuule Tars (Tartu II MK) ja Siimon Otto Iivari Vase (Elleri kool). Neljanda klassi parim oli Arko Narits (Tartu I MK), II koht – Kirke Joamets (Elleri kool), III koht – Eva Lotta Lepp (Elleri kool). Viienda klassis anti välja vaid III koht – Jorgen Juurik (Tartu I MK). Kuuendas klassis sai I koha Džessika Teiman (Tartu I MK) ja III koha Auli Marta Humal (Elleri kool). Seitsmenda klassi õpilastest sai I koha Andrei Zevakin (Jõgeva MK) ja II koha Jan Erik Ehrenberg (Elleri kool).

Just nii palju loovaid noori muusikuid kogunes kümnendale Lasnamäe loomingupäevale.

FOTO ERAKOGUST

Kümnes loomingu- ja improvisatsioonipäev Lasnamäel

20. novembril toimus Lasnamäe muusikakoolis kümnes muusika- ja kunstikoolide loomingu- ja improvisatsioonipäev. Sünnipäevahõngulisest üritusest võttis osa 53 noort muusikut üle Eesti, paljud juba mitmendat korda, sest Lasnamäe loomingu- ja improvisatsioonipäev on ainuke järjepidevalt toimuv sündmus, kus õpilased saavad esitada oma heliloomingut ja improviseerida. Seda võimalust oodatakse kannatamatult igal sügisel.

Kuigi silmapaistvamatele osalejatele jagatakse ka auhindu, pole tegemist karmi konkursiga. Pigem on see loomingu- ja improvisatsioonipäev, mille eesmärk ja tulu on teiste kuulamine-vaatamine, ideede vahetamine ja mõttekaaslaste leidmine ning üldine muusikakoolidevaheline suhtlus.

Sel aastal olid muusikaliste improvisatsioonide aluseks Tallinna Kunstikooli õpilaste maalitud linnateemalised pildid, sest kogu üritust inspireeris “Kultuuripealinn Tallinn 2011”. Ka laste kirjutatud instrumentaal- ja laululooming oli enamasti

seotud linnas toimuva.

Žürii, kuhu kuulusid heliloojad Alo Põldmäe, Malle Maltis, Riine Pajusaar ja ajakirja Muusika peatoimetaja Ia Rimmel, oli suurtes raskustes parimate väljavalimisel, sest huvitavaid teoseid ja improvisatsioone esitati rohkesti.

Nooremas rühmas tõsteti eraldi esile 8-aastasi Simon Harli Allikut (Keila MK) ja Hanna-Liisa Kuusingut (Kehtna KK) ning 10-aastasi Mattias Liiki (Kärdla MK) ja Triin Kurmi (Keila MK).

Peapreemia said Võru Muusikakooli ansambel Kagukägu ja Viljandi klarnetiduo Gunnar Mändmets ja Aveli Paide oma improvisatsioonide eest. Tähelepanu pälvis veel Kristiina Malm (Nõmme MK) ning korraldajate eripreemia läks Nõmme Muusikakooli triole "Kamsaare tee muusikud".

Õpilaszürii lemmikuteks olid Evita Lohu (Kehtna) ja duo Hanna Tammik – Liisi Promet (Keila MK / Tallinna Muusikakeskkool).

Omaloomingupäeva toimumisele aitasid kaasa Tallinna haridusamet ja Eesti Kultuurkapital.

Tallinna Muusikakeskkooli jõulutervitus

11. detsembril kõlas Tallinna Metodisti kirikus Ludwig van Beethoveni Viies sümfonia c-moll ning Missa C-duur. Kava põhjal ei arvakski, et tegu oli koolikontserdiga. Esinesid Tallinna Muusikakeskkooli sümfoniaorkester ja kammerkoor (koormeister Evi Eespere), kammerkoor Voces Musicales (koormeister Jaanika Kuusik) ning solistid Kadri Kipper, Teele Jõks, Oliver Kuusik ja Pavlo Balakin. Juhatas kooli vilistlane ning praegune Rahvusooperi peakoormeister Risto Joost.

TMKK õpilaste ja õpetajate avalikke esinemisi toimub rohkesti läbi terve õppeaasta, kuid orkestri ja koori ühine jõulukontsert on kindlasti üks suurejoonelisemaid projekte. Näiteks eelmisel aastal toodi kuulajateni valik prantsuse barokkmuusikat – Charpentier' "Te Deum" ja "Jõulumissa" ning Rameau süit "Les Indes galantes" – koostöös Eesti Koolinoorte segakoori, Kuusalu KK noortekoori ja solistidega.

Risto Joost tegutseb TMKK sümfoniaorkestri dirigendina 2006. aasta sügisest. Senine koostöö on olnud noortele muusikutele sütitav ning viinud väga heade tulemusteni. Järgmiseks suuremaks ettevõtmiseks on anda kooli juubeliaastal välja sümfoniaorkestri oma heliplaat. Kontserdil kõlanud Beethoveni Viies sümfonia on selleks puhuks juba salvestatud.

2011. aastal tähistab Tallinna Muusikakeskkool oma 50. aastapäeva.

Jõulumuusika festival Elleri koolis

7.–22. detsembrini toimus Elleri koolis juba traditsiooniks saanud festival "Jõulumuusika", mille jooksul anti kokku 13 väga erilmelist kontserti. Esinejate seas oli nii õpetajaid, õpilasi kui ka vilistlasi. Kuulda sai keel-, löök- ja puhkpille, samuti lauljaid ja rütmimuusikuid.

10. detsembri kontserdiga Tartu Ülikooli aulas tähistati kooli aastapäeva. Esinesid solistid ja kammeransamblid; Eller Brass ja Elleri puhkpilliorkester Priit Sonni ning akordioniorkester Uno Arro dirigeerimisel.

Suurima esituskoosseisuga kontsert leidis aset Jaani kirikus,

kus astusid üles Eller Sümfonieta, Elleri kontsertkoor ning Külli Lokko juhendamisel sügisel tegevust alustanud Elleri laste- ja muusikakoor. Dirigeeris Lilyan Kaiv. Kõlasid Mozarti ning vendade Michael ja Joseph Haydni teosed, sealhulgas "kuulsama Haydni" Sümfonia nr 104.

Töenäoliselt ühe põnevama kontserdimulje pakkus 15. detsembri Skype'i-kontsert kooli saalis, kus esitamisele tulnud teoste autoritega loodi virtuaalne sild läbi video ja Skype'i. Kontserdi sisustas Elleri Uue Muusika Ansambel Monika Mattieseni juhendamisel. Sild kõrgus läbi Vasksi, Cage'i, Andriesseni, Takemitsu, Britteni, Tally, Pärdi, Vihmandi, Vähi, Kuulbergi ja Ester Mägi teoste.

Festivali raames peeti meeles ka Leo Virkhausi 100. sünniaastapäeva. Sel puhul kuulati Alo Põldmäe ettekannet ning kohtuti Virkhaaside perekonnaliikmetega.

Esseekonkurss gümnaasistidele

Eesti Muusikateaduse Selts kuulutab taas välja muusikateemaliste esseede konkursi, mis on suunatud eelkõige gümnaasistidele eesmärgiga julgustada õpilasi muusikast mõtlema ja kirjutama ning avaldama oma seisukohti kõige erinevatel teemadel. Oodatud on kirjatööd, milles avaldub autori iseseisev mõtlemine ja leiavad kajastamist huvitavad ja ebatüüpilised seisukohad; kasuks tuleb ka analüütilisus ja üldistusvõime. Kirjutada võib nii etteantud kui ka vabal teemal, tähtis on, et "peategelaseks" oleks muusika.

Essee pikkus ei tohiks ületada 10 000 tähemärki (koos tühi- kuteaga). Tööde laekumise tähtaeg on 31. jaanuar 2011. Essee määrgisnagu "konkurss" tuleb saata kas elektrooniliselt või tavapostiga aadressil: Eesti Muusikateaduse Selts, Rävälä pst 16, 10143, Tallinn; e-post: emts@hot.ee

Töid hindab muusikateadlastest ja -kriitikust koosnev žürii, kes teeb oma otsuse teatavaks 1. märtsil. Parimatele kirjutajatele on välja pandud rahalised auhinnad ning võiduesee autoril on võimalus avaldada see ajakirjas Muusika. Täpsem info ja teemade loetelu seltsi kodulehel: www.muusikateadus.ee

Taavi Kerikmäe ja Paavo Järvi festivalil "Les Boréales"

Novembris toimus Prantsusmaal Caenis 19. korda nimekas põhjamaade kultuuripärandile pühendunud festival "Les Boréales". Sel aastal olid fookuses Norra ja Baltimaad. Üheksakümneendatel alguse saanud peamiselt kunstile ja kirjandusele orienteeritud festival on tänaseks kasvanud mahukaks ja mitmekülgseks interdistsiplinaarseks foorumiks, kutsudes prantslasi avastama kirjanduse ja kujutava kunsti kõrval ka põhjamaade tantsu, muusikat, teatrit, fotograafiat ja filmikunsti.

Eesti muusikutest olid festivalile kutsutud Paavo Järvi, kelle juhatusel mängis Orchestre de Paris Sibeliuse ja Griegi muusikat, ning Taavi Kerikmäe, kes andis koos tuntud saksofonisti Michel Donedaga vabaimprovisatsiooni kontserdi. Duol ilmus 2010. aastal ka esikplaat "Kirme" (Improtest Records), mis on leidnud Prantsusmaal positiivset vastukaja.

Eesti muusikast kõlas festivalil veel Elleri, Pärdi ja Tüüri looming Ensemble de Basse-Normandie esituses. Linastus ka Eesti filmiprogramm ja tutvustati Eesti disaini.

Ilmunud on teine Res Musica

Res Musica on Eesti Muusikateaduse Seltsi ja EMTA muusikateaduse osakonna aastaraamat, mille eesmärgiks on olla eesti muusikateadlaste jaoks kõige laiem foorum, sisaldades artikleid kõigist muusika uurimisega seotud valdkondadest ja võimalikult rahvusvaheliselt autorkonnalt. Peale uurimusartiklite ja nende ulatuslike võrkeelsete resümee on aastaraamatus ka arvustuste ja seltsi teaduselu kroonika rubriigid.

Res Musica teise numbriga autoriteks on eesti noorema põlve muusikateadlased, praegused doktoriõppe üliõpilased või äsja doktorantuuri lõpetanud Brigitta Davidjants, Tiiu Ernits, Eerik Jöks, Anu Kõlar, Kaire Maimets-Volt, Gerhard Lock ja Marju Raju.

Erki Meistril valmis seto sümfoonia

Novembri lõpul toimus Värskas Erki Meistri seto sümfoonia "Peko" esiettekandne, lisaks kontserdid Tartus ja Tallinnas. Teos on loodud koorile, orkestrile ja neljale tenorile, tekstid Anne Vabarnalt ja Paulopriit Voolainelt. Seto sümfoonia räägib müütilise vägimehe, kuninga ja pooljumala Peko loo, alates tema sünnist ning kulgedes läbi elu kuni vägimehe uinumiseni koopas, mille peale hiljem ehitatakse Petseri klooster.

"Peko" töid esiettekandele Kalevi Kammerkoor, kammerorkester ja solistid Oliver Kuusik, Urmas Põldma, Ain Alabert ja Valnar Neidre. Vahetekkete lugus Merle Jääger, juhatas Hirvo Surva.

Regilaul konverentsil ja andmebaasis

24.–25. novembrini toimus Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis regilaulukonverents "Sa laulad siinnä, ma laulan siellä...", kus võis kuulda 23 ettekannet regilaulu uurijatelt Eestist ja välismaalt. Konverentsi raames tähistati ka folkloristi ja etnomusikoloog Ingrid Rüütli 75. sünnipäeva ning esitleti tema raamatut "Muutudes endaks jääda".

Tutvustati ka eesti regilaulude internetiandmebaasi, mis asub aadressil www.folklore.ee/regilaul ning kus leidub praegu 61 011 teksti Eesti Kirjandusmuuseumi eesti rahvaluule arhiivi kogudest. Andmebaas on valminud Eesti Kirjandusmuuseumis Soome Kirjanduse Seltsi ning Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi toetusel. (EMIK)

Eesti noored trompetistid Lätis võidukad

24.–26. novembrini Lätis Jekabpilsis toimunud VI rahvusvahelisel trompetistide konkursil "Young Trumpeter" olid võidukad tunnustatud trompetipedagoogi Aavo Otsa õpilased.

Noorimas, kuni 11-aastaste vanuserühmas võitis II koha Ingmar Nõmmann Tallinna Muusikakeskkoolist, kusjuures I kohta välja ei antud. Samas rühmas pälvis diplomi Marek Solomontšuk Viimsi Muusikakoolist. Kaheteist- kuni kolmeteistkümneaastaste vanuserühmas tunnustati parimaks 11-aastane Laur Keller (Viimsi MK) ning 14–16-aastaste rühmas sai esikoha Märt Metsla (TMKK). Kontsertmeister oli Kaisa Laasik.

Laureaatide kontserdil said heatasemelise Jekabpils Muusikakooli kammerorkestriga soleerida Nõmmann, Keller ja Metsla ning vanima rühma võitja Nyntant Miliška Leedust.

Tormise muusika festivalid Hollandis

Kahes Hollandi keskuses, Leidenis ja Amsterdamis korraldas kümnekond koori kahel novembrikuu päeval Veljo Tormise loomingule pühendatud koorifestivali. Leidenis kõlas mahukas, tundidesse ulatav programm pealkirjaga "Leiden laulab Tormist". Amsterdamis kooripäeval osalesid amatöörkoorid mitmest Hollandi linnast.

Kohapeal viibis ka aukülaline Veljo Tormis, kes oli kooridega varem juba nädala jagu proove teinud. Mõlema päeva lõpul esitasid kõik koorid rohkem kui paarisaja lauljaga Tormise teose "Meile antakse" ingliskeelse versiooni, milles Juhan Viidingu teksti on tõlkinud Dave Murphy ja Jaak Johanson.

(Priit Kuusk, ERR)

Tanel Joametsa kontserdireis Kasahstani ja Venemaale

Peaaegu terve novembri viibis pianist Tanel Joamets ulatuslikul kontserdireisil Kasahstanis ja Venemaal, andes kokku 13 kontserti. Esimene toimus 9. novembril Almatõ filharmoonias, millega tähistati Kasahhi Riikliku Filharmoonia 75. aastapäeva. Joametsa esituses kõlas Chopini, Rahmaninovi ja Skrjabini looming. Kahel kontserdil (Ufaas ja Tomskis) tõi Joamets publiku ette ka Tubina Teise klaverisonaadi.

(EMIK)

Uued Tšaikovski salvestused Neeme Järvilt

Rootsi plaadifirma BIS andis 10. detsembril välja komplekti heliplaate Pjotr Tšaikovski muusikast Neeme Järvi dirigeerimisel. Salvestusperiood algas juba siis, kui Järvi oli Göteborgi Sümfooniaorkestri peadirigent (1981–2004). Ühtekokku on ta jõudnud GSOga välja anda üle 100 heliplaadi. Uus kogumik koosneb kuuest plaadist, millel kõlab üle seitsme tunni Tšaikovski muusikat: kõik kuus sümfooniat, mitu poemi ja sümfoonilist pilti, orkestrinumbreid ooperitest ja palju muud. (Priit Kuusk, ERR)

Kohus tunnistas Rumesseni Tubina albumi ainuautoriks

Tallinna ringkonnakohus tunnistas detsembris pianisti ja muusikaajaloolase Vardo Rumesseni helilooja Eduard Tubina elulooalbumi ainuautoriks ning mõistis talle kultuuriministeeriumilt 50 000 krooni hüvitist. Selle otsusega tühistati varasem Harju maakohutu otsus, mis oli jätnud albumi ainuautorust taotlenud Rumesseni hagi rahuldamata.

Vardo Rumessen pöördus kohtusse 2007. aasta märtsis, kuna riigile kuuluv Teatri- ja Muusikamuuseum andis albumi "Eduard Tubin ja tema aeg" trükki ilma tema kui koostaja nõusolekuta ning tunnistas Rumesseni ainult kaasautoriks.

Kolm aastat ja üheksa kuud kestnud protsessi tulemusena tunnistas kohus TMMi direktori Ülle Reimetsa ja kirjastuse SE&JS omaniku Sirje Endre käitumise õigusvastaseks, tuginedes autoriõiguse seadusele, mille järgi saab teose autoriks olla vaid füüsiline isik ning juriidilist isikut ei ole võimalik lugeda teose loojaks.

Lõimumisprojekt "Viuldaja katusel" ainetel

Detsembris etendati Vene Kultuurikeskuses lõimumis- ja õppeprojekti muusikali "Viuldaja katusel" ainetel. Pille Lille muusikute toetusfond, Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool ja Vene Kultuurikeskus korraldasid ürituse integratsiooni ja migratsiooni sihtasutuse "Meie inimesed" ning Euroopa kolmandate riikide kodanike integreerimise fondi toetusel.

Osalesid Otsa kooli laulusakonna õpilased, Rahvuskooper Estonia endised ja praegused lauljad ning Vene Kultuuri-

keskuse tantsustuudio Antre. Väikest kameransamblit juhatas Eivin Toodo. Lavastas Tiit Tralla, kunstnikutöö tegi Riina Vanhanen, tantsuseaded Olga Privis ja koormeister oli Aivar Leštšinski.

Eestikeelse etenduse vaatused algasid venekeelse sissejuhatusega ning venekeelne sünonopsis oli ära toodud ka kavalehel. Projekt oli nii vene kui ka eesti õppekeelega koolide vanemate klasside õpilastele tasuta.

Marje Sink 100

Lõppenud aastal tähistati mitmel pool Eestis kontsertide ja näitustega helilooja ja muusikapedagoogi Marje Singi 100. sünniaastapäeva. Marje Sink (1910–1979) oli esimene Tallinna Konservatooriumi lõpetanud naishelilooja ning Eesti üks viljakamaid kiriku- ja vokaalmuusika loojaid, kelle laulude üldarv ulatub tuhandeni.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias on üleval Erkki Juhandi koostatud ja Ülar Linnuste kujundatud Marje Singi isiknäitus. Näitust saab vaadata 2011.

aasta veebruarini.

EMTA kontserdisarja “Jubilate” raames esitas Singi klaveriloomingut Mihkel Poll ning laule bariton Ott Indermitte, klaveril Tiit Jürma.

Pärimusmuusika päev Rapla Vesiroosi Gümnaasiumis

11. detsembril leidis Rapla Vesiroosi Gümnaasiumis aset VII pärimusmuusika päev “Tule-tee”, mis pakkus jõulueelses sa-ginas hetke mõtisklemiseks. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia pärimusmuusika tudengid viisid läbi mitmesuguseid teetubasid/töötubasid, kus huvilised said koos laulda, tantsida ja meisterdada ning kuulda pillide ajaloost ja mängutraditsioonist. Kuna tänavune pärimusmuusika päev sai teoks tänu kohalike ettevõtete toetusele, arutleti videvikutunnil ühiselt koostöövaimu üle. Räägib ju sündmuse nimigi kolmest “teest”: tulisest joogist, tulisest teest, mida käime, ning lõpuks kutses tulla ja midagi ära teha.

Päeva lõpuks esines ansambel VEM, kes pani kogu saali tantsima. Ürituse korraldasid Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi õpilased.

Kõrvits, Krigul ja Tally ISCMi festivali programm

2011. aasta ISCMi festivalile on Eesti heliloojate teoste hulgast valitud Tõnu Kõrvitsa “Kaanon” kõrgetele häältele (2010) ning Ülo Kriguli “Wachet auf die Stimme. Eine Choralfantasie György Ligeti in memoriam” sajale äratuskellale (2007). Rootsit esindab Gotlandil elav eestlanna Mirjam Tally teosega “Birds and Shadows” viiulile ja keelpilliorkestrile (2008). Festival toimub 10.–15. aprillini Zagrebis Horvaatias ja kannab alapealkirja “Mirabilia memorabilia”.

Toimetust ootab uudised eesti muusikutest ja muusikaelust aadressil kristina@ema.edu.ee

ARMAS PLAAT

Röövel Ööbik

“Psychikosmos” (Kosmos Control Records, 1994)

Maanooruk eksleb Tallinnas Laial tänaval. Lõpuks leiab ta ühe ukse kõrvalt kauaotsitud sildi Kosmos Control. Jah, just see ongi aastal 1994 ainus “päris” plaadipood, vähemasti end alternatiivse muusika huviliseks pidava noore jaoks. Plaate on selles poes ka, kuid ajad on sellised, et värske Eesti muusika kontekstis pole plaat tingimata plaat vaid pigem kassett. Ühe sellise järele ongi Mulgimaa poiss spetsiaalselt tulnud. Ning peatselt ka läinud, sest kuldseesse paberisse pakendatud tuliuus kassett taskus, on vaja kiiresti ka rongile jõuda.

Kodus selgub, et Eesti indie-muusika pioneeriks tituleeritud Röövel Ööbiku kolmas täispikk album ennast teab mis kergesti ja esimestel kuulamistel kätte ei anna (see tundubki pahatihti olevat üks hea albumi tunnuseid) ja on kõike muud kui etteaimatav. Naturaalpillid jäeti ootamatult stuudionurka ja anti roheline tee elektroonilistele helidele. Need on ajastuomased, kuid ometi kokku pandud moel, mis teeb stiililise kategoriseerimise ja kindlasse aega paigutamise peaaegu võimatuks, tulemuseks kuueteistkümneminutise pikkune (kosmose)reis uude ja veidi hullumeelse retrofuturistlikku maailma. Jah, otsest armsust “Psychikosmosest” otsida ei maksa, nunnumeetri osuti jääb liikumatuks, kuid kui armastada arusaamatut, võib ka selline plaat kalliiks muutuda. Sest tõesti, ka kuueteistkümneminutise aasta jooksul pole ma aru saanud, kust tuli eesti meestele pähe mõte teha just sellise kontseptsiooni, helikeele ja pealkirjadega album. Muudkui mõtlen ja oh, armas aeg – ei saa mina aru. Aga 1994 oli tõesti armas ja see meenub iga kord, kui plaati, vabandust kassetti, üle kuulan.

ANTON ANDRES

DJ San Antonio

Cantique. Arvo Pärt. Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin, RIAS Kammerchor. Kristjan Järvi.

Sony Classical

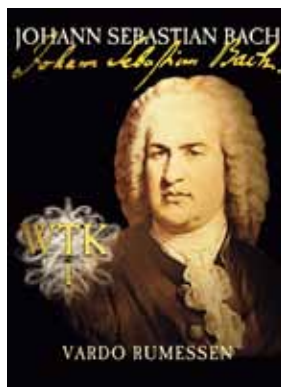
Arvo Pärti teosed on Kristjan Järvi dirigeerimisel ning Rundfunk-Sinfonieorchester Berliini ja RIAS Kammerchori esituses sel plaadil juba sellepärast õnnelikult kokku saanud, et helilooja loomingust esitletakse kolme täiesti eri nägu ja meeleolu. “Stabat Mater” kipub olema kaunis, kurb, ent helge. Sümfoonia nr 3 on pigem süнге, kuid tugevate grotesksete joontega. “Cantique des degrés” kõlab aga nagu mõni jõuluoratoorium – kirka värvinguga ja rõõmsalt. “Stabat Mater” ja “Cantique des degrés” on õnnestunud uusversioonid varasematest *tintinnabuli*-teostest, sümfoonia nr 3 kuulub *tintinnabuli*-eelsesesse perioodi. Steriilsust albumil ei kohta, esineb koguni meeldivas koguses ebatäpsusi ja -kõlasid, justkui elus-estuse puhul.

Kristjan Järvi on “Stabat Materis” saavutanud täpselt sellise tasakaalu, millest võib mõjuva Pärti esituse puhul unistada. Emotsioon peatub seal, kus romantikute puhul jätkuks mõõtmatu tundlemine. Nagu oleks ühte piltmõistatusse kokku sätitud külm kalkulatsioon ja põlev armujoovastus. Suhteliselt varase *tintinnabuli* õhulisus ja pühallikkus ning hääle vahetu kontakt kuulajaga on koori- ja orkestriversioonist mõistagi säilinud vaid illusioonina, kuid see illusioon on vee-nev. “Stabat Mater” viimaste minutite laskuvad käigud paigutavad ka kõige ehedamale künikule nim-buse pea kohale.

“Cantique des degrés” sooja teema taustal oodanuks samaväär-

set läbipaistvust, ent võib-olla ei olegi see saavutatav, sest koori- ja orkestrikihid jäävad juba olemuslikult üksteisest kaugele. RIAS Kammerchori toon on suure koori kohta küllaltki sirge, iseäranis “Stabat Materis”. Kogu album märgib “Järvide ja Pärtide eluaegse sõpruse kõrgpunkti”, eriti teeb seda mõistagi sümfoonia nr 3, mis on loodud 1971. aastal ja pühendatud Neeme Järville. *Dies irae*’likud toonid võivad selles interpretatsioonis esiti näida tormakad, kuid tegemist ongi muusikaga, millega tuleb ise kohanduda, mitte vastupidi. Ja üks-kõik, kas kuulata teost läbi 1971. aasta (kultuuri)elu filtri või asetada mängunupud ümber tänasele male-ruudustikule – õukonnafanfaarid kutsuvad ikka veidrasse suunda.

MARIA MÖLDER
muusikateadlane

Johann Sebastian Bach. HTK I. Vardo Rumessen.

ERP/Estonian Classics

Vardo Rumessen üllatas sügisel kahe plaadiga: Bachi “Hästitempereeritud klaveri” esimene osaga ja albumiga, millel Rahmaninovi klaveriteosed. Üllatas sellepärast, et muusikaüldsus teab kõigepealt ikkagi Rumesseni eesti muusika salvestusi. Kui meenutada, et mullu ilmus ka Rumesseni mahukas artikli-kogumik “Lisandusi eesti muusika-loole” koos kahe CDga, on tegemist väga suurejoonelise loomingulise aastaga.

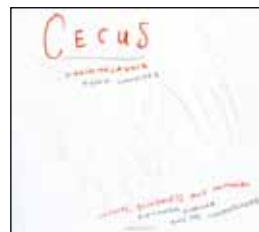
Bachi “Wohltemperierte Klavieri” esimesse vihikusse kuuluvad

kakskümmend neli prelüüdi ja fuu-gat on salvestatud 2009. aasta jaanuaris. Suurejooneline austusaval-dus Bachile on ainulaadne Eestis, maailma mastaabis on HTK salves-tuste hulk võrdlemisi suur. Olulise-mate seas on unustamatu Edwin Fischer, kes plaadistas aastatel 1933–1936 esmakordselt koguteose mõlemad osad ja kelle saavutus on võrreldud vana testamendiga (Artur Schnabeli Beethoveni sonaa-tide plaadistust võrreldi uue testa-mendiga). Olen kuulnud Wanda Landowska vapustavat ettekannet tšembalol (“Bachi viimane tahe ja testament,” ütles Landowska HTK kohta) ja Rosalyn Tureckiga, kes rääkis HTKst kui universumi peegel-dusest ja kelle pühalik-religioosne ettekanne on mind kõige rohkem vapustanud. Olen kuulnud ka Glenn Gouldi ja András Schiffi salvestusi. Veel olid mul vinüülplaatidel HTK mõlemad osad romantilise Samuel Feinbergi ja impulsiivse Svjatoslav Richteriga. Glenn Gouldist väga erineva, aga samuti subjektiivse näge-muse pakub ekstsentriline Friedrich Gulda. Veel: Walter Gieseking, Jörg Demus, Tatjana Nikolajeva, Angela Hewitt, Ralph Kirkpatrick, Gustav Leonhardt ja Ton Koopman (viima-sed kolm tšembalol), niisamuti Kenneth Gilbert, kes salvestas minu teada samuti 18. sajandist pärit üm-berehitatud tšembalol. Hilisemast ajast Huguette Dreyfus. Klavikordil on HTK olemas Arnold Dolmetschi ja Ralph Kirkpatricki ettekandes.

Vardo Rumesseni salvestatud HTK teostus on meisterlik. Tunda on kõrgemat vaimset mõõdet, mis kallutab teostuse muusikateoreetili-se mõtte poole. Polüfoonilised liinid on selged, hästi jälgitavad, võib muusikaliste mõtete rahulik kulge-mine. Rumesseni teostus on objek-tiivne kunst, mis lähtub kõrgemast korrast ja seadusest. Tempod on ta-sakaalustatud, kiiretes liikumistes on välditud äärmusi. Hea balanss erinevate alaosade vahel loob ter-vikliku ja harmoonilise pildi. Rumessen hoidub liiga isikupärasest ver-mingust, ta ei suru ennast muusika-le peale. Mingil juhul pole siin Gouldi hõõguvat, ekspansivset maailma ega Turecki monumentaal-set, religioossest hardumusest kan-dut esitust. Rumesseni mängus taj-un ma mõtete ülevust, kõrgemat

inspiratsiooni. Kuid erinevalt Tureckist näib saladuslik ja mõista-tuslik jäävat tema eesmärkidest kaugele. Ka pole siin Landowska in-tensiivset sugestiivsust ega Fischeri säravat lähenemist. Fischer mängis teravate kontuuridega, võimsamalt ja dramaatilisemalt, väga erinevalt sellest, mida tänapäeval heaks Bachi esituseks peetakse, ka kiire-mini, kui meie ajal kombeks. Nii on Rumesseni kunstis rohkem loomu-likku, loomupärast tasakaalu, mis lähendab teda Schiffi või Hewittiga. Võib-olla ei ole tema jaoks ka väga tähtis olla igavese, jumaliku kunsti ja kuulaja vaheline meedium, eriti siis, kui ta on tunnetest haaratuna dialoogis Bachi endaga. Vahendaja osa jääb sellisel hetkel teisejärguli-seks. Ka sellest seisukohast vastab ta interpretatsioon tänapäeva nõuetele. Kuigi – teades Rumesseni tõekspidamisi ja iseloomu, ei usu ma, et ta üldse kellestki või mil-lestki eriti mõjutatud oleks. Ta män-gib omaenda tõekspidamiste järgi. Ja see on meie maailmas väärtus, mida hindan.

TOIVO NAHKUR
EMTA õppejõud

Cecus. Graindelavoix. Björn Schmelzer.

Glossa

Pole kahtlust, et belgia ansamblle Graindelavoix (kus laulab ka eestlane Marius Peterson) ja selle juht Björn Schmelzer on äärmiselt andekad, pühendunud professionaalid, kes valdavad oma ala peensusteni. Sellest annavad tunnistust varasemad CDd ja tihe kontserdikalender. Ka mullu veebruaris salvestatud albumit “Cecus” võib pea ilma igasuguste mõõndusteta pidada õnnestumiseks. Taas tagab kvaliteedi tu-gev kontseptsioon. Kontseptsioon end ise mõistagi ei teosta, kaunile

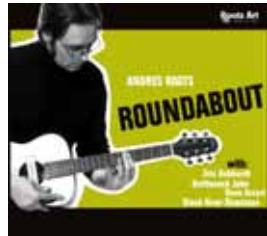
muusikapalade ning selle taha peituv mõtetöö parima esile tulemise eelduseks on kõrgetasemeline ja emotsionaalne pühendumine.

“Cecus” (ladina keeles “pime”) on plaat, mille ansambel esitab Pierre de la Rue, Alexander Agricola, Nicolas Championi ja Josquin Desprez’ muusikat ning mis sisaldab muusikalisi viiteid sellistele teemadele nagu pime olemine, muusika ja värvid, leinamine ja mäletamine. Nagu eelmise albumi “La Magdalene” puhul, olen ka nüüd tänulik CD bukletis avaldatud valgustava kirjutise eest (Björn Schmelzer) ning tõden rõõmuga, et seekord on ära toodud vokaalteoste tõlked inglise ning prantsuse keelde, mis aitavad kuulatavat kergemini lahti mõtestada.

Plaadil kõlavale muusikale ja esitusele on üldjoontes iseloomulik seisundilisus, mis muutub siinkirjutaja jaoks vahel täielikult meditatsiooniks ning kaldub teisalt kerge dramaatilisuse poole. Graindelavoix demonstreerib hämmastavat ansambliitunnetust ning valdavalt ka lummatavat vokaalset kõlaühust, kahtamata sealjuures individuaalsete hääle omapära. Siiski hakkab mõnel puhul kõrva tenorite häälekasutuse mõningane erinevus ülejäänud ansamblist, aga seda ainult jõulisemas dünaamikas ja enamasti kõrgregistris. Üldiselt võib lauljate häälekasutust iseloomustada sõnadega pehme ja loomupäraselt ümar, tenorite hääle andmine kõlab aga aeg-ajalt liigagi naturaalselt. See toetab suurepäraselt dramaatilisemat laadi esteetikat, kuid ehk mitte parimal viisil albumi valdavat kõlapilti. Eraldi tahaks välja tuua plaadi avaloos kõlava emotsionaalse sopranihääle, kuigi äramärkimist väärivad kõikide lauljate panus. Kahjuks ei avaldata, milline laulja või lauljate koosus mingis teoses laulab. Äärmiselt nauditav on ka instrumentalistide musitseerimine. Kaksteist plaadi kolmeteistkümnest teosest on vokaalsed ja enamus esitusi annab tunnistust lauljate emotsionaalsest suhestumisest muusika ja tekstiga. Samas leidub ka mõni, milles see protsess keeruka polüfoonia tõttu vähem esile tuleb. Plaat on kahtlemata tõeline maiuspala neile, kel juba huvi selle repertuaari vastu, kuid intellektuaalselt ja

emotsionaalselt väärtuslik albumi on ka kõik eeldused võita juurde sellest imekaunist kunstist osa saajaid.

TEELE JÖKS laulja

Roundabout. Andres Roots.

Roots Art Records

Eelkõige ansamblist Bullfrog Brown tuttav bluuskitarrist Andres Roots kannab suurepäraselt perekonnanimet, millega rahvusvahelise ja paratamatult ingliskeelse juurtemuusika skenel läbi lüüa. Ja ta ongi – kui mitte läbi löönud, siis kindlasti kogunud tuntuust, tunnustust ja kontakte hoopis kõrgemal tasandil kui muusikalised rohujuured. Albumi “Roundabout” kohta võib öelda sooloplaad. Võib öelda koostööplaad, sest CDI on tegev suur ja rahvusvaheline seltskond. Ja võib öelda autoriplaad, sest kogu muusika ja tekstid on Andres Rootsi sulest.

Plaadi suurim võlu on vaheldusrikkus keelpillikõlades ja vokaalsetes värvides. Esimese tagab Andres Rootsi instrumentarium, kuhu kuuluvad erinevad kitarrid, dobro ja diddley bow. Teise eest hoolitsevad lauljad: Eric Gebhardt USAst, Dave Arcari Šotimaalt, Bottleneck John Rootsist ning Black River Bluesman Soomest. Kui Bullfrog Browni puhul oli kohati kaikaks kodaras vokaal, mis ei küündinud päris ansamblikaaslas(t)e kõrgusele, siis kõik sellel plaadil üles astuvad lauljad (kõik Andres Rootsi varasemad tuttavad ja muusikalised partnerid) täiendavad üksteist ning on ühtlaselt kõrgel tasemel. Stiili poolest mitmekesine album (kaleidoskoopiline ka selles mõttes, et paljud lood on lühikesed, välja arendamata “muusikalised momendid”) pakub väga huvitavat vaadet 21. sajandi avatud meeltega (val-

gete) bluusimeeste maailma. Ja kõige selle pearežissööriks on eesti muusik Emajõe äärest.

JOOSEP SANG

Diip. Bonzo & Tõun.

Hitivabrik

Bonzo ja Tõuni viimane ühisplaat “Andke tagasi maa” (2005) oli tõsisel, kõige sagedamini religioossetel teemadel. Selle järel ilmusid Bonzo sooloplaadid “Settime” (2007) ja ärkamisaegsete isamaaliste laulude kogumik “Ei saa mitte vaiki olla” (2008), siirad ja tõsised needki. Kahe vana lavapartneri taaskohtumist plaadil “Diip” tähistavad aga krutskid ja vimkad, üsna “kasimatu suuga” laulutekstid ja jämmiv, liigseid finesse põlgav musitseerimine. Uuenenud on ka Bonzo muidu üsna püsiv olnud saateansambel, millega on liitunud trummar Rein Joasoo ja bassist Argo Toomel.

“Diibi” teemaks on (sageli üsna lihalikud) suhted naistega. Tõuni kirjutatud ja esitatud lauludes on peent ironiat ja kohati ka vene trubaduurimuusika, näiteks Akvariumi atmosfääri. Bonzo lood peegeldavad rohkem Ameerika muusika, bluuksi, kantri ja hipirocki mõjusid. Plaadi avapool on veidi ebaühtlasem, ehkki suvises teatritükis “Kadunud tsirkus” kavas olnud “Vilma” mõjub võimsalt ja sellele järgnev resigneerunud “Ood pessimismile” patuselt, kuid vastupandamatult. Albumi teine pool pakub aga väga mõjuva järgnevuse olemuselt üsna kontrastsetest lauludest: Tõuni õdus “Naiste sõrmed”, Bonzo meeleolurohke “Diip” (minu lemmik plaadil), Tõuni kabaree-kohutub-rütmibluusiga “Staadium” ja Bonzo Neil Youngi maiku “Ei tea”. Need on albumi parimad lood, aga head on ka teised. Pealtnäha on plaat kirju (kavas on ka cover Rakvere hevivähi Okašpendli ammuusest hitist “Lugu”), kuid tegeli-

kult loovad Mats Õuna boheemlaslik, mõne jaoks isegi dekadentne kaanekunst, Erki Sepa kodune helirežii ja kõlapilti kujundavad suupill, erinevad “kitarrilised” ning vahel sisse põikavad elektriolel, bandžo ja melodica tugeva tervikutunde.

JOOSEP SANG

A Birthday. День рождения. DND.

Prison Records

DND (elik Dead Next Door) on juba kümmekond aastakest Londonis resideerivad endised tartlased Andreas Sepp (vokaal ja kitarrid), Erjo Sellio alias Ed Darko (kitarrid) ja Rainer Rob Sirel (bass) ning bändi värskeim liige, ameeriklasest trummar Chris Bafiera. Nüüd on nad üllitanud kolmanda kauamängiva, õigemini “multikulti” duubelkauamängiva. Maitseka hõbemusta ümbrisega esimesel helikettal kõlab ingliskeelne melanhooliarock ning teisel saab kuulata kuut vene- ja kaht eestikeelset laulu. Leidub ka nii-öelda duubelkuulamist, nii mitutki pala on võimalik nautida kahes keeles, näiteks inglise ja vene keeles (nimilugu “A Birthday”/ “День рождения”) või inglise ja eesti keeles (“Train”/ “Rong”).

Kui inglise keeles laulmine on maailmalinnas pesitsevate ja säälestes klubides esinevate muusikute puhul primaarne ja iseenesest mõistetav, siis pöördumine vene keele poole mõjub ootamatult ja värsken-davalt (kuuldavasti tekkis säärane mõte kui kaverdati üht kultusbändi Kino pala). Vene rockist lugu pidavale siinkirjutajale sümpatiseeribki teine plaat rohkem. Võib-olla tollesama kirjeldamatute nuredate (värske uudissõna, mis tähendab kurvameelsust) tunnete luminaalsete finesside tõttu, mida bänd nõnda leidlikult on kasutanud. Võib ka olla, et venekeel-

ne minoorne lüürika passib DND nukravõitu helikeelega lihtsalt mõnusamalt kokku.

MEELIS HAINSOO
muusik

Ettepoole. Liisi Koikson.

OÜ Haiku

“Ettepoole” pole päris nii hea kui Liisi Koiksoni 2005. aasta album “Väike järv”, mille pärl on harukordselt puudutatav, liigutav ja klaar esitus Tõnis Mäe laulust “Sinu hääl”.

Värske plaat jätkab samasuguses sillas, lihtsast, “norahjonesilikust” elementaarses laadis, mis on Liisi Koiksoni loomulikule häälele kahtlemata igati kohane. Produktsioonil ja pillimängul pole viga; arvatavasti on peamine põhjus, miks laulude jada mõjub keskeltläbi kena raadiopopina, ei enamana, materjali teatud üheübalisus. Ka laulutekstides, mis on üsna kaunid ja kujundlikud, puuduvad tugevamad sõnumid ja seisuhad. Väljapaistvamate laulude seas on meeleolukas ja hea arendusega “Tõuse” (Marek Taltsi muusika ja Liisi Koiksoni sõnad) ning Koiksoni kirjutatud “Read”, kuid raadiote *playlist*’ides hakkavad tõenäoliselt domineerima pigem sellised lood nagu “Hea” (autor Marti Tärn) ja “Üksinda” (Evert Sundja ja Erki Pärmoja). Huvitav on ka Imre Sooaäre “Vaikid”, mis toob pähe paralleelid vana põlvkonna jazz- ja estraadiheliloojate (näiteks Kustas Kikerpuu või Uno Naissoo) kompositsiooniloogika ja käekirjaga.

Pole kahtlust, et Liisi Koiksoni kirkale häälele sobibki kõige rohkem ballaadilikk väljenduslaad, kuid mingil hetkel oleks tahtnud ka *forte*’t, gruuvit, “karjatust”... Albumi ainus vähegi hoogsam lugu on “Hea”. Ka “Mäng” on lähedal sellele, et tõeliselt lendu tõusta; ta kogubki tuure, kuid päriselt maast ei kerki.

JOOSEP SANG

KUULA KA NEID

Juhan Viidingu laulud & luule. Osa 2. Jaagup Kreem, Tiit Kikas & Taavi Langi.

Terminaator Music OÜ

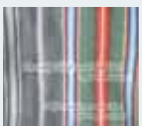

Plaadil kõlavad Juhan Viidingu laulud, mõni neist loodud kahasse Tõnis

Rätsepaga. Esitavad kitarrist Taavi Langi, enam kui tosinat instrumenti mängiv Tiit Kikas ja Jaagup Kreem, kelle hääl on oma onu loomingut lauldes hoopis loomulikum ja köitvam kui see, millega oleme harjunud ansambli Terminaator kuulates.

Vanad viisid uuel häälel. Regilaule Kuusalu kihelkonnast.

Veljo Tormise Kultuuriselts

Albumil kõlavad regilaulud järgivad rahvakalendrit, sisaldades vastlaja kiigelaule,

karjalaste laule, kosja- ja pulmalaulu ning mardilaulu, sekka ka hälli- ja unelaule. Kaks tosinat Veljo Tormise näpunäidete põhjal õpitud regiviisi kõlavad valdavalt kunagise Kuusalu kihelkonna aladelt pärit soolo- ja koorilauljate esituses. Plaati levitab Veljo Tormise kultuuriselts.

Payback Time. Marya Roxx.

DR2 Records

Marya Roxx on ansambli Vanilla Ninja eksliige Maarja Kivi, kes elab nel-

jäandat aastat Los Angeleses ja andis oktoobris välja debüütalbumi. Mitmel pool soovivat vastukaja pälvitud plaat sisaldab vana kooli *heavy metal*’it, saatebändis teevad kaasa ansambli Anthrax kunagine kitarrist Paul Crook ja teised nimekad muusikud.

COLLAGE

Jaanuar

Tallinnas

1. 01 kell 18 Hennessy ja Eesti Kontserdi uusaastakontsert: ERSO, Annelly Peebo (metsosopran), Petr Altrichter (dirigent), Mikko Fritze (õhtujuht) Estonia kontserdisaalis

2. 01 kell 19 Aare-Paul Lattik (orel) Nigulistest

*

4. 01 kell 19 David Oistrachhi festival esitleb. Galakontsert: sopranite trio Divine (Rootsi), Massimo Mercelli (flööti), Liepāja Sümfooniaorkester, Bjarte Engeset (dirigent) Estonia kontserdisaalis

4. 01 kell 19 Salong. Napoli 1950: Aare Saal (bariton), Alina Sokolovskaja (mandoliin), Tiit Kalluste (akordion), Piia Paemurru (klaver) Mustpeade Majas

6. 01 kell 19 J. Straussi operett “Nahkhiir” Rahvusoper Estonias

7. 01 kell 19 Tšaikovski ballett “Pähklipureja” Rahvusoper Estonias

8. 01 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

8. 01 kell 13 ja 19 Rodgersi muusikal “Helisev muusika” Nokia Kontserdimajas

8. 01 kell 19 Eliitkontsert: Age Juurikas (klaver) Estonia kontserdisaalis

8. 01 kell 19 Puccini ooper “Boheem” Rahvusoper Estonias

9. 01 kell 12 Mobiilhelinad: Pärnu Linnaorkester, Jüri Altperten (dirigent), Jan Uuspõld (kontserdi juht) Estonia kontserdisaalis

9. 01 kell 12 Tšaikovski ballett “Pähklipureja” Rahvusoper Estonias

9. 01 kell 13 ja 19 Rodgersi muusikal “Helisev muusika” Nokia Kontserdimajas

9. 01 kell 17 Meistrite Akadeemia: Anna-Liisa Bezrodny (viul), Henry-David Varema (tšello), Ralf Taal (klaver) Vene Kultuurikeskuse kammersaalis

9. ja 11. 01 kell 19 Sulev Nõmmik 80: operetigala Rahvusoper Estonias

*

11. 01 kell 19 Violino bis! St Lawrence String Quartet (Kanada) Estonia kontserdisaalis

12. 01 kell 19 Nixon ballett “Kolm musketäri” Arnoldi muusikale Rahvusoper Estonias

13. ja 16. 01 kell 19 Salong. Jerusalemm 1948: Sofia Rubina (vokaal), Andre Maaker (kitarr), Julia Anstal (flööti), Ara Yaralyan (kontra-

bass), Aleksandra Anstal (löökpillid) Mustpeade Majas

13. 01 kell 19 Mozarti ooper “Cosi fan tutte” Rahvusoper Estonias

14. 01 kell 19 Kálmáni operett “Silva” Rahvusoper Estonias

15. 01 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

15. 01 kell 19 Bournonville’i ballett “Metshaldjas” Løvenskioldi muusikale Rahvusoper Estonias

16. 01 kell 17 Kálmáni operett “Silva” Rahvusoper Estonias

*

18. 01 kell 19 Läti Rahvusoperi külalisetendus: Adami ballett “Giselle” Rahvusoper Estonias

19. 01 kell 10 Läti Rahvusoperi külalisetendus: tantsuetendus “Suveöö unenägu” Mendelssohni muusikale Rahvusoper Estonias

20. 01 kell 19 Franz Liszti Kammerorkester, János Rolla (kunstiline juht) Estonia kontserdisaalis

21. 01 kell 19 Läti Rahvusoperi külalisetendus: Puccini ooper “Madama Butterfly” Rahvusoper Estonias

21. 01 kell 19 ERSO, Esa Tapani (met-sasarv), Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis

22. 01 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

22. 01 kell 16 Hortus Musicus Väravatornis

22. 01 kell 19 Läti Rahvusoperi külalisetendus: Tšaikovski ooper “Jevgeni Onegin” Rahvusoper Estonias

22. 01 kell 19 Icon of Light. Pärt & Taverner: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, keelpillitrio, Nicholas Jenkins (dirigent) Nigulistest

22. 01 kell 19 Vanemuise teatri külalisetendus: muusikalikontsert “Memory 2011” Estonia kontserdisaalis

23. 01 kell 17 Läti Rahvusoperi külalisetendus: Tšaikovski ooper “Jevgeni Onegin” Rahvusoper Estonias

23. 01 kell 18 Telemanni “Essercizii musicii”: Cantores Vagantes Kadrioru lossis

*

26. 01 kell 15 EFK meeskvarlett, Aarne Talvik (klaver) Estonia kontserdisaalis

26. 01 kell 15 Noorte Meistrite Akadeemia: dotsent Aavo Otsa puhkpilliklass Eesti Rahvusraamatukogu fuajees

26. 01 kell 19 Kálmáni operett “Silva” Rahvusoper Estonias

27. 01 kell 19 Puccini ooper “Boheem” Rahvusoper Estonias

*

28. 01 kell 19 XXII Barokkmuusika festival. Püha linn, Jeruusalemm: ERSO, segakoor Latvija, Pavel Vernikov (viul), Andres Mustonen (dirigent) Estonia kontserdisaalis

28. 01 kell 19 Nixoni ballett "Kolm musketäri" Arnoldi muusikale Rahvus- ooper Estonias

29. 01 kell 12 Orelipooltund: Gustav- Leo Kivirand toomkirikus

29. 01 kell 18 XXII Barokkmuusika festival. Vivaldi trionsaadid: Svjatoslav Moroz (viul), Andres Mustonen (viul), Natalja Gutman (tšello), Ivo Sillamaa (klavessiin) Mustpeade majas

30. 01 kell 12 Bournonville'i ballett "Metshaldjas" Løvenskioldi muusikale Rahvus- ooper Estonias

30. 01 kell 16 XXII Barokkmuusika festival: Natalja Gutman (tšello) Mederi saalis

30. 01 kell 18 XXII Barokkmuusika festival. Orpheus, I am: Joel Frederiksen (bass, renessanss-lauto) Mederi saalis

30. 01 kell 19 Loewe' muusika "Minu veetleb leedi" Rahvus- ooper Estonias

* Klassikaline muusika kolmapäeviti kell 19.30 kohvikus Wabadus, õhtuid juhib Kärt Tomingas.

Tartus

8. 01 kell 16 Mobiilhelinad: Pärnu Linnaorkester, Jüri Altperten (dirigent), Jan Uuspõld (kontserdi juht) Vanemuise kontserdimajas

11. 01 kell 12 ja 19 Rodgersi muusikal "Helisev muusika" Vanemuise suures majas

12. 01 kell 19 Violino bis!: St Lawrence String Quartet (Kanada) Tartu Ülikooli aulas

12. 01 kell 19 Offenbachi operett "Orpheus põrgus" Vanemuise suures majas

13. 01 kell 12 Olav Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" Vanemuise väikeses majas

14. 01 kell 19 Memory 2011: muusikalikontsert Vanemuise suures majas

15. 01 kell 12 ja 19 Memory 2011: muusikalikontsert Vanemuise suures majas

16. 01 kell 12 Tantsulavastus "Mowgli" Tauno Aintsi muusikale Vanemuise suures majas

16. 01 kell 19 Puccini ooper "Madama

Butterfly" Vanemuise suures majas

18. 01 kell 19 Webberi muusikal "Evita" Vanemuise suures majas

19. 01 kell 19 Mozarti ooper "Figaro pulm" Vanemuise väikeses majas

20. 01 kell 19 Adami ballett "Giselle" Vanemuise suures majas

21. 01 kell 18 Icon of Light. Pärt & Tavener: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, keelpillitrio, Nicholas Jenkins (dirigent) Tartu Ülikooli aulas

26. 01 kell 19 Valge klaver. Maskid: Kadri-Ann Sumera (klaver) Tartu Ülikooli aulas

26. 01 kell 19 Webberi muusikal "Evita" Vanemuise suures majas

27. 01 kell 19 Tantsulavastus "Mowgli" Tauno Aintsi muusikale Vanemuise suures majas

28. 01 kell 12 Olav Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" Vanemuise väikeses majas

28. 01 kell 19 Styne'i muusikal "Sugar ehk Džässis ainult tüdrukud" Vanemuise suures majas

29. 01 kell 12 Priit Pajusaare lastemuusikal "Detektiiv Lotte" Vanemuise suures majas

29. 01 kell 19 Kaunimad hetked su elus: Kaunimate Aastate Vennaskond Vanemuise väikeses majas

29. 01 kell 19 Kanderi muusikal "Ämbliknaise suudlus" Vanemuise suures majas

30. 01 kell 12 Lasteetendus "Lotte ja Bruno muusikatund" Vanemuise väikeses majas

Pärnus

1. 01 kell 14 Abonement 007. Muusikaline ohver: Repoo Ensemble raekojas

8.–30. 01 Pärnu nüüdismuusika päevad 2011

8. 01 kell 19 Laulukarussell 2010: finaali Pärnu kontserdimajas

9. 01 kell 14 Abonement 007. Maskid: Kadri-Ann Sumera (klaver) raekojas

16. 01 kell 14 Abonement 007. Müra de kunst: Repoo Ensemble ja Pärnu nüüdismuusika päevade multimeediumi töötoast osavõtjad raekojas

19. 01 kell 19 Franz Liszti Kammerorkester, János Rolla (kunstiline juht) Pärnu kontserdimajas

23. 01 kell 14 Abonement 007. Müütide maailmas: Kai Kallastu (sop-

ran), Aare Tammesalu (tšello), Hans-Gunter Lock (elektroonika) raekojas

28. 01 kell 19 Etendus "His Master's Voice": Artur Rinne (Peeter Kaljumäe), Benno Hansen (Priit Volmer), Agu Lüüdik (René Soom), Milli Rebane (Tiiu Laur) jt Pärnus kontserdimajas

30. 01 kell 14 Abonement 007. Barokne raam: Aare Tammesalu (tšello), Johannes Sarapuu (tšello) raekojas

Viljandis

5. 01 kell 19 Koolijazz – Jazzikool Pärimusmuusika Aidas

6. 01 kell 19 Lauri Saatpalu (laul, lood), Raivo Tafenau (saksofonid), Peeter Rebane (kitarrid) Pärimusmuusika Aidas

7. 01 kell 16 Koolijazz – Jazzikool Pärimusmuusika Aidas

13. 01 kell 13 Kontsertkohtumine: Felix Kark (suupill) Pärimusmuusika Aidas

14. 01 kell 19 Sõnade ja sõrmedega: Cätlin Jaago & Piret Päär Pärimusmuusika Aidas

14. 01 kell 20.30 Tantsutuba parmupillide saatel Pärimusmuusika Aidas

16. 01 kell 17 Rahvus- ooper Estonia külalissetendus: balletiõhtu Ugala teatris

21. 01 kell 19 Pärimusmuusika talve- gala Pärimusmuusika Aidas

27. 01 kell 19 Sõrmpalavik: Rein Rannap (klaver) Pärimusmuusika Aidas

28. 01 kell 19 Kaminakontsert: Lauri Üunapuu & Tarmo Noormaa Pärimusmuusika Aidas

Jõhvis

14. 01 kell 19 Kontsert Jazz: Margus Kappel (klaver) Kukruse mõisas

21. 01 kell 19 Vanemuise teatri külalissetendus: muusikalikontsert "Memory 2011" Jõhvi kontserdimajas

29. 01 kell 17 Orpheus, I am: Joel Frederiksen (bass, renessanss-lauto) Jõhvi kontserdimajas

Mujal Eestis

6. 01 kell 19 Kuninglik Kvintett Jõgeva kultuurikeskuses

6. 01 kell 19 Eliitkontsert: Age Juurikas (klaver) Narva linnuses

20. 01 kell 19 Sõrmpalavik: Rein

Rannap (klaver) Kullamaa kultuuri- majas

21. 01 kell 18 Telemanni "Essercizii musici": Cantores Vagantes Väana mõisas

25. 01 kell 19 Sõrmpalavik: Rein Rannap (klaver) Loo keskkoolis

Muusikasaated Eesti Televisioonis kanalil ETV1

1. 01 Viini Filharmoonikute uusaasta- kontsert (Austria, 2011)

1. 01 Eesti Kontserdi ja Hennessy uusaasta- kontsert (ERR, 2011)

2. 01 Rigoletto Mantuas (Itaalia, 2010)

3. 01 Fiesta Cubana. Uusaasta- kontsert Havannas (Saksa, 2009)

4. 01 Üdi klubi muusikakokteil

5. 01 Muusikadokumentaali: Sting. Ühel talveööl... (Inglise, 2009)

6. 01 Olav Ehala – Suvi kaob heina- reel, 1/2

6. 01 Viini Filharmoonikute uusaasta- kontsert (Austria, 2011). Kordus

7. 01 Olav Ehala – Suvi kaob heina- reel, 2/2

9. 01 Täheleav. Urmas Sisask

13. 01 Muusikadokumentaali: Karajani peidus pool (Austria, 2008)

20. 01 Muusikadokumentaali: Geeniusse elu. Glenn Gould (Kanada, 2009)

27. 01 Muusikadokumentaali: Kõik on kingitus (Inglise, 2010)

* Kõik saated korduvad kanalil ETV2

Andmed on kontrollitud 16. detsembril. Täpsem info kodulehekülgedel. Veebruari kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 14. jaanuariks aadressil kristina@ema.edu.ee

Plokkflööt

TAAVI-MATS UTT

plokkflöödimängija, õpetaja ja pillimeister

Küllaltki keeruline on määrata, millal juurdus eesti keelde sõna “plokkflööt”. Eeskujuna on aga selge – sakslaste *die Blockflöte* ei jäta kohta köhklusteks. Inglise *recorder*, prantslaste *flûte à bec* ja itaallaste *flauto dolce* viitavad aga märksa suveräänsemale eksistentsile ja nende sõnade vanust tuleks mõõta sajanditega. Tõsi, Inglismaal kasutati alates 17. sajandi viimasest veerandist plokkflöödi kohta ka sõnu *flute* ja *flauto* ning alates esimestest ülestähendustest selle pilli kohta oli ka Prantsusmaal kuni 18. sajandi keskpaigani levinud nimeks *flute*. Mõistagi on see pisut segadust tekitanud ja tuleb vaid lisada, et flöödi ja plokkflöödi sarnasus piirdubki nimega ja tegu on läbi ajaloo olnud erinevate pillidega.

Selle keelegimnastika põhjal võib öelda, et meie sõna “plokkflööt” vanust saab väljendada vaevalt kolmekohalise arvuga. Seega on ilmselt paljudele üllatuseks, et vanim tervikuna säilinud plokkflööt leiti 2005. aastal väljakaevamistel Tartust ning süsinikanalüüs annab selle vanuseks 690 pluss-miinus 30 aastat, seda kinnitavad ka kaasleitud. Jutt keskaja plokkflöötidest jääb aga ära, sest kõikide leidude hulk, isegi koos ikonograafiliste andmetega ei anna siiski veel põhjust üldistuste tegemiseks. Ehk ainult nii palju, et meil on andmeid vaid väikeste plokkflöötidete kasutamise kohta. Fikseeritud häälestusstandardeid ei tundu keskajal veel olevat ja ei ole ka märke pookflöötidete perekondadesse jaotumisest.

Renessansiajastul sai aga plokkflöödist tõepoolest tähtis pill. Neid hakati tegema ansamblite kaupa, kusjuures erinevalt tänapäevasest kvartetist c-sopran, f-alt, c-tenor ja f-bassett olid eeskätt kasutusel kvindi va-

hega pillid: g-alt (mida nimetati diskandiks), kaks c-tenorit ja f-bassett. Eelistatud olid madalad pillid, mille pikkus ulatus kahe meetrini, g-aldist kõrgemate pillide kasutamine tundub olevat erandlik ja oli ilmselt seotud üldise esteetikaga. See oli aeg, mil plokkflöödist sai diletantide ja amatööride lemmikpill. Tõsi on see, et nende sõnade tähendus on oluliselt muutunud. Nimelt mängis professionaal seepärast, et süüa saada, ja see ei olnud ühiskonnas eriti hinnatud põhjus kaunite kunstidega tegelemiseks. Amatööridega olid aga lood sootuks teised. Neil oli aega, et süveneda muusika kõige peenematesse detailidesse. Nende pillid pidid olema mängitavad ilma füüsilise pingutuseta, musitseerimine ei tohtinud moonutada keha, rääkimata näost. Plokkflööt oma maheda, inimhäält meenutava tämbri ja ulatusega sobis täpselt. Plokkflöödi ansambli kuldaeg kestis 17. sajandini ja arvestades üllatavalt suurt säilinud originaalpillide hulka – vähemalt sadakond –, ei ole välistatud, et see traditsioon ei kustunud päriselt ka 18. sajandil.

Suured muutused toimusid aga juba sajandi jagu varem. Ajastul, mida võime muusikas nimetada varabarokiks, eraldusid plokkflöödi alal selgelt kaks piirkonda: Itaalia ja Madalmaad. Mõlemal pool tõusis plokkflööt soolopilli staatusse, kuid Itaalias oli ta endiselt aristokraatia pärisosa ja kõrgeim võimalik pill oli g-alt. Madalmaades seevastu sai plokkflööt keskklassi meelispilliks ning levinumad suurused olid sopran ja see, mis sellest ülespoole jäi. Huvitaval kombel on info plokkflöödi käekäigust sellel perioodil ülejäänud Euroopas lünklik, et mitte öelda puuduv. See pilt aga muutus kiiresti. 18. sajandi alguseks oli f-aldist saanud tõeline meelispill aristokraatide seas ja

üha enam leidis see kasutust ka professionaalide poolt. Väikeses Hollandis töötas kümnekond plokkflöödimeisterit ja see tihedus ei erinenud oluliselt muust Euroopast. Plokkflööt sai sellise kuju, mille järgi enamik meist seda praegu tunneb. Tehtud kolmest osast, rikkalike ornamentidega ja luksuslikest materjalidest. Elevantiluu kasutamine pilli tegemiseks oli tavaline ja kilpkonnaluu mitte liiga erandlik. Säilinud on ka neli bassplokkflööti, mis tehtud üleni elevantiluust. Populaarseim plokkflööt oli aga konkurentsituult f-alt.

See pidu ei kestnud kaua, puhuma hakkasid uued tuuled, galantse stiili ning “tormi ja tungi” muusika väljusid plokkflöödi üsna piiratud dünaamilise skaala võimalustest. Aastakümneid plokkflöödigaga sõbralikult koos eksisteerinud pöikflööt tegi võimsa vahespurdi ja plokkflööt lahkus ligi saja viiekümneks aastaks meile tuntud heliloojate huviorbiidist.

Plokkflöödi teine tulemine on hämmastavalt jõuline. See jääb suures osas 20. sajandi keskpaika ja korraga avaneb kolm ust.

Hipiliikumine on masendatud klassikalise muusika kivenenud akademismist, otsitakse muusika juuri ja pööratakse vanade pillide juurde. Kui barokkviuldajat segab kaasaegne viiulikool, klavessiinimängija püüab varjata oma pianistitausta, siis plokkflööt osutub “puhtaks” instrumendiks. Kontsert originaalpillidel tagab täis saalid. Lääne-Euroopas ei tule meelde ühtegi riiki, kus plokkflööti ei saaks kõrgkoolis õppida erialapillina.

Plokkflööti märgatakse ka koolimuusikas. On see ju esimene puhkpill, millest laste füüsiline jõud üle käib, pealegi loob plokkflöödi eriala õpilaste mass Euroopa

Frans Brüggeri kuulus originaalpillide kollektsioon.

FOTO INTERNETIST

kõrgkoolides arvestatava õpetajate kaadri. Pill levis erakordselt jõudsalt ka amatööride ridades koduse musitseerimise instrumendina.

Rääkides plokklöödist Eestis, ei pea siiski viitama ainult Tartu plokklöödile, vaid fakt, et juba esimeses Eesti Vabariigis alustati nende pillide seeriatootmist ja plokklööti leidis tee kooli lauluraamatuisse, on küllalt edumeelne ka palju laiemas geograafilises kontekstis. Plokklööti ei unustatud ka nõukogude ajal. Heino Jürisalu, Heino Kaljuste ja mitmed teised on suutnud teha ka kesistes oludes uskumatult palju selle pilli populariseerimiseks. Mõistagi peame asju vaatama õiges ajalises kontekstis, tänased eesmärgid peaksid olema erinevad. Vanamuusika buum jõudis ka siia ja esimesed ansamblid alustasid ikka plokklöödist. Tõsi küll, hiljem pöördui enamasti "suuremat väljendusvabadust" võimaldavate pillide juurde. See, et tegemist on puhumistugevuse tundlikkuse poolest kõige kapriisema pilliga ja et teistele puupuhkpillidele on ilmunud klapiid mängimise lihtsustamiseks, selgus ajapikku...

Plokklöödile heidetakse ette vähest dünaamikat ja kõlajõudu, kuid kõige kurnimaid asju siin ilmas ei öeldagi kõvasti.

- Plokklööti eristab vilepillist kaheksa sõrmeava, millest üks on pilli alumisel poolel.
- Tänu oma lõpetatusele on see küllaltki fikseeritud kõrgusega pill, mille järgi on võimalik üsna täpselt määrata erinevate aegade helikõrgusstandardeid.
- Plokklöötide suurused kõiguvad mõneteistkümnest sentimeetrist kahe ja poole meetrini.
- Plokklöödi ulatus (võimaldades mängida kromaatilist helirida) jääb olenevalt pillitüübist oktaavi ja seksti, ka kahe ja poole oktaavi vahele.
- Plokklööti saab erialapillina õppida ka Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias.
- Pilli repertuaar hõlmab peale keskaja, renessansi ja barokkmuusika (seda nii soolo-, ansambli- kui orkestripillina) ka 20. ja 21. sajandi muusikat.
- Ajalooliste plokklöötide sõrmestuses on suuri erinevusi.
- Tänapäeval kasutatakse plokklöötidel nn barokksõrmestust, mille töötas õigupoolest 20. sajandil välja Carl Dolmetsch, ja sellise sõrmestusega barokkplokklööti ei ole ma kohanud.
- Saksa süsteemi "avastas" Peter Harlan. Tema töökojas puuris üks tööline sõrmeavad vales järjekorras ja nii sündis näiliselt lihtsama sõrmestusega pill. Asjaolu, et teine oktav ei saa sellel ka teoreetiliselt häälestuda, ei piiranud uut tüüpi pilli müügi edu.
- Plastikust plokklöödikujuline pill sobib erandjuhul algõppeks, kuid ei asenda plokklööti.
- Puidust plokklöötide puhul hinnaga alla 1000 euro tuleks olla väga tähelepanelik. Võimalusel konsulteerige mõne plokklöödimängijaga. Tegelikult on ju tegu ikkagi kõige odavamaga puhkpilliga.

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

J A A N U A R 2 0 1 1

Altia Eesti esitleb:
4. jaanuaril 19.00 Mustpeade maja, Tallinn

SARI SALONG NAPOLI 1950

Mario Lanza laulud
AARE SAAL bariton
ALINA SOKOLOVSKA JA mandoliin
TIIT KALLUSTE akordion
PIIA PAEMURRU klaver
Stiil LIIVIKA PÕVAT-STRAUS
Stiilifotograaf SVEN TUPITS
Video KÜLLI MARISTE

Kavas: Tosti, Curtise, Capua
romansid ja Naapoli rahvalaulud

Piletihinnas suupisted ja joogid

Altia Eesti esitleb:
13. & 16. jaanuaril 19.00 Mustpeade maja, Tallinn

SARI SALONG JERUSALEM 1948

SHNEY SOSHANIM (Kaks Roosi)
Juudi rahvamuusika
SOFIA RUBINA vokaal
ANDRE MAAKER kitarr
JULIA ANSTAL flööt
ARA JARALJAN kontrabass
ALEKSANDRA ANSTAL löökpillid
Stiil LIIVIKA PÕVAT-STRAUS
Stiilifotograaf SVEN TUPITS
Video KÜLLI MARISTE

Piletihinnas suupisted ja joogid

22. jaanuaril 19.00 Mustpeade maja, Tallinn

TALENDID KODUS

KAIJA LUKAS viiul
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent JUHA KANGAS Soome

W. A. Mozart Viiulikontsert G-Duur
H. Tulve Opus Novum
J. Haydn Sümfoonia nr 97

Tallinna Filharmonia | Tel 669 9940 | www.filharmonia.ee

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com. Soodustused EMÕL liikmetele, pensionäridele, (üli)õpilastele.

